26 Kasım 2026 Perşembe
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 11.06
BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)
BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)
SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)
KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)
----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, değerli Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokrat bürokratları, yazılı ve görsel basınımızın güzide temsilcileri; Başkanlık Divanı adına sizleri saygıyla selamlıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır, Komisyonumuzun 22'nci Birleşimini açıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gündemimizde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Meteoroloji Genel Müdürlüğü, İklim Değişikliği Başkanlığı ve Kentsel Dönüşüm Başkanlığının bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları ile Türkiye Çevre Ajansının Sayıştay raporu bulunmaktadır.

Şimdi, Sayın Bakana söz vermeden önce Komisyonumuzdaki bürokratların kendilerini tanıtmalarını rica ediyorum.

Buyurun.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın Bakana 30 dakika süre vereceğim.

Sayın Bakanım, Buyurun.

Süreniz 30 dakika.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; huzurlarınızda Bakanlığımızın 2026 yılı çalışmalarını ve 2027 yılı bütçe teklifini sunmak üzere gelmiş bulunuyorum. Öncelikle sizleri saygıyla selamlıyor, bütçemizin ülkemize, şehirlerimize ve aziz milletimize hayırlı olmasını diliyorum.

Eskişehir'de yaşanan kazada şehit olan 5 kahraman şehidimize, askerimize Yüce Allah'tan rahmet, kıymetli ailelerine, ordumuza ve aziz milletimize başsağlığı diliyorum. Bu vatan uğruna toprağa düşen tüm şehitlerimizin mekânları cennet, ruhları şad olsun.

Kıymetli milletvekilleri, Bakanlığımız, soluduğumuz havadan içtiğimiz suya, başımızı soktuğumuz yuvadan şehirlerimizin geleceğine kadar milletimizin hayatına doğrudan dokunan büyük bir emaneti taşımaktadır. Bu emaneti taşıma, çevre, doğa ve şehirlerimizi koruma yolunda verdiğimiz en büyük mücadele alanı ise hiç şüphesiz küresel iklim krizidir çünkü bugün dünyamızın bir yerinde asırlık su havzaları kururken diğer ucunda şehirleri teslim alan sellerle ve yangınlarla mücadele ediyoruz.

Ülkemizde de son birkaç yıl içinde Antalya, Muğla ve İzmir'de büyük yangınlar; Kastamonu, Sinop, Bartın, Rize, Giresun ve Trabzon'da tarihimizde görmediğimiz seller yaşadık. Hamdolsun, bu alanların tümünde yeni yaşam alanlarımızı hızla inşa edip vatandaşlarımıza teslim ettik. Son iki yaz mevsiminde yaşanan yangınlarda da aynı hızla harekete geçtik. Ödemiş, Bilecik ve Karabük'te afetin üzerinden daha bir ay bile geçmeden köy evlerimizin yapımına başladık. Yine, Muğla Antalya, Aydın, Balıkesir ve Mersin'deki kardeşlerimiz için de inşaat çalışmalarımızı derhâl devreye aldık. Son olarak, ekim ayında iki aylık yağışın sadece iki günde düştüğü İstanbul'umuzdaki sel felaketinde de ilk andan itibaren milletimizin yanındaydık, hiç vakit kaybetmeden selin vurduğu Ayazağa'da Kentsel Dönüşüm Ofisi'mizi açtık, derelerin ıslahı için kolları sıvadık, riskli yapıların dönüşümüne başladık. Şu anda afet olmadan önce riskleri engellemek için seferberlik şuuru içerisinde çalışıyoruz.

Antalya'nın orman yangını riskiyle Rize'nin taşkın tehdidini ya da İç Anadolu'nun kuraklık meselesini ayrı ayrı ölçülerde ele alıyor, 81 vilayetimizin risk haritasını çıkarıyor, 2027 yılında iklim eylem planlarını tamamlıyoruz. Bu önleyici mücadelede en kritik dayanaklarımızdan biri de Meteoroloji Genel Müdürlüğümüzün teknolojik gücüdür. Yenilenen gözlem ağımız ve tahmin modellerimizle sarı, turuncu ve kırmızı kodlu meteorolojik uyarılarımızı vatandaşımızla paylaşıyor, 86 milyonu 7/24 hava durumundan haberdar ediyoruz. İftiharla ifade etmek isterim ki Türkiye'nin erken uyarı sistemindeki bu başarısı Dünya Meteoroloji Örgütü öncülüğünde yürütülen küresel erken uyarı çalışmalarına da ilham veriyor, bütün insanlığa hizmet ediyor.

Kıymetli milletvekilleri, bir yandan şehirlerimizi afetlere karşı dirençli hâle getirirken diğer yandan iklim krizine yol açan emisyonları azaltmak ve ekonomimizi yeşil kalkınma vizyonuyla büyütmek için nitelikli adımlar atıyoruz. Geçtiğimiz yıl siz değerli vekillerimizin desteğiyle çıkan İklim Kanunu devletimize sağlam bir hukuki zemin ve hız kazandırdı. Bu kanunla birlikte çevresel dönüşümü ve iklim uyumunu küresel rekabet gücümüzü artıracak stratejik bir fırsat olarak görüyoruz. Geliştirdiğimiz emisyon ticaret sistemi ve yeşil taksonomi düzenlemeleriyle üreticimizin uluslararası pazarlardaki elini güçlendiriyoruz.

Üretimde bereketi büyüten bu çalışmalarımızın en müstesna halkası ise atığı millî servete dönüştüren sıfır atık hareketidir. Emine Erdoğan Hanımefendi'nin himayelerindeki bu küresel çevre hareketi 365 milyar lira gibi devasa bir değeri milletimizin hane ekonomisine sunmuştur. 1 Temmuzda başladığı an itibarıyla yediden yetmişe herkesin ilgisini gören depozito yönetim sistemimizle plastik ambalajları topluyor, doğrudan 86 milyonun cebine, sanayicimizin tezgâhına taşıyoruz. Ekim ayı itibarıyla depozito iade makinası, mobil cihaz ve doğrulama merkezinden oluşan dünyada eşine az rastlanır altyapımızı kurduk ve bugüne kadar 890 milyondan fazla ambalajı ekonomik değere ulaştırdık. Sistemimiz tam kapasiteye ulaştığında yılda tam 25 milyar ambalajı geri dönüştüreceğiz ve milletimize her yıl 30 milyar liralık kaynak değer kazandıracağız.

Kıymetli milletvekilleri, vatan topraklarımızın her yerine yaydığımız bu bereketli koruma döngüsünü üç tarafı denizlerle çevrili vatanımızın kıyılarına da taşıyoruz. Sıfır Atık Mavi Hareketimizle denizlerimizden yaklaşık 400 bin ton çöpü temizleyip bertaraf etmiş durumdayız. Tam 444 istasyonda denizlerimizin nabzını anbean tutuyoruz. Marmara bir daha müsilajla anılmasın diye 150 noktada ve arıtma tesislerinde ihmalkârlığa geçit vermiyor, kirliliğe göz açtırmıyoruz. Bu kesintisiz takibi yorgun düşmüş körfezlerimizdeki büyük temizlik hamleleriyle birleştirdik. İzmit Körfezi'nde Avrupa'nın en büyük çevre projesiyle yaklaşık 900 olimpik yüzme havuzunu dolduracak hacimdeki dip çamurunu çıkardık, körfezi yeniden balıkların yuvası hâline getirdik. Şimdi, bu başarı modelini göz bebeğimiz İzmir'e de taşıyoruz. Yıllardır biriken kirlilik, balık ölümleri ve ağır kokuyla gündeme gelen İzmir Körfezi'nde dijital ikiz ve modelleme çalışmalarımızla sorunu tüm yönleriyle teşhis ettik. Körfezimizi tedavi için bilim insanlarıyla oluşturduğumuz eylem planı doğrultusunda İzmir Büyükşehir Belediyemizle yol haritamızı belirledik. İzmir Körfezi'nde dip çamuru temizliğini inşallah başlatıyoruz. Güzel İzmir'imizi hasret bırakıldığı masmavi deniziyle yeniden buluşturuyoruz. Tabii, bu da yeterli değil. Ege ve Akdeniz kıyılarımız boyunca uzanan bu doğa hareketini Fethiye iç körfezindeki dip çamuru temizliğiyle taçlandırdık. Fethiye Göcek'te deniz çayırlarını ve balıkların üreme alanlarını korumak için mapa şamandıra sistemimizi devreye aldık. Göcek ve Dalaman koylarına mapa ve tonozlarımızı yerleştirdik ve çalışmalarımıza devam ediyoruz. Kıyılarımızdaki bu koruma hamlesini Anadolu'muzun can damarı olan göllerimizde de dikkatle yürütüyoruz. Mogan ve Eğirdir göllerimizde yüzey temizliğini tamamladık. Vatandaşımız buralarda açtığımız bahçelerden istifade ediyor, göllerimiz tertemiz ve yine Konya'daki Meke Gölü'ne can suyu veriyor, Beyşehir Gölü çevresindeki yerleşimlerin atık sularını arıtıyor, tabiata temiz olarak döndürüyoruz, Van ve Tatvan sahilindeki yürüttüğümüz dip çamuru temizliğine de ara vermeden devam ediyoruz. Göllerimizi, akarsularımızı titizlikle koruyoruz çünkü su stresi yaşayan bir coğrafyada her bir damla suyun büyük bir değere sahip olduğunu biliyoruz. Bu yüzden de suyun kaynağından musluğuna, arıtılmasından yeniden kullanımına kadar her halkasında elli yıl sonrasını öngören stratejik adımlar atıyoruz. Şu tabloya dikkat edelim: Türkiye 2002 yılı öncesinde nüfusumuzun yalnızca yüzde 35'ine atık su hizmeti veren durumdaydı yani her 3 vatandaşımızdan 2'sinin atık suyu hiçbir arıtmadan geçmiyor, doğrudan derelerimize, göllerimize, denizlerimize akıyordu. Biz atık su arıtma tesisi sayımızı 145'ten 1.269'a, hizmet alan nüfusumuzu da tam yüzde 91'e yükselttik. Şu an yine aynı gayretle binalarda yağmur suyu toplama ve gri su sistemlerini hızla yaygınlaştırıyoruz.

Yine, çevre ve iklim vizyonumuzun şehirlerimizdeki en canlı tezahürü millet bahçelerimizdir. Bugün millet bahçelerimiz çocuklarımızın neşesiyle, ailelerimizin huzuruyla, yeşili mavisiyle âdeta birer tablo gibi şehirlerimizi süslüyor, afet anlarında en güvenli toplanma merkezleri olarak vazife yapıyor. Hamdolsun, 81 ilimizde 567 millet bahçemize başladık, 326'sını vatandaşlarımıza sunduk ve diğerlerini de bir an evvel çocuklarımızla, ailelerimizle, vatandaşlarımızla buluşturacağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kendi evimizde, kendi vatanımızda ilmek ilmek dokuduğumuz, her an yeni bir projeyle genişlettiğimiz bu insanüstü gayret ve tecrübe ülkemizi küresel çevre diplomasisinin merkezine taşımıştır. Türkiye dünyaya ilham veren bu güçlü karneyle cumhuriyet tarihinin en büyük organizasyonu olan COP31'i başlatmış ve insanlığı evinde ağırlamıştır. Dile kolay, tam 155 futbol sahası büyüklüğündeki devasa bir alanı dünya standartlarının üstünde bir hız, kalite ve özenle inşa ettik. Küresel çatışmaların ve kamplaşmaların arttığı bir dönemde 1 milyonu aşkın ziyaretçiyle tarihin en büyük, en kalabalık COP organizasyonunu düzenledik. 102 lideri ve 300'ü aşkın bakanı aynı çatı altında liderler zirvesinde buluşturduk. Bu zirveyi açan Sayın Cumhurbaşkanımızın o tarihî Filistin duruşuyla Türkiye'nin küresel vicdanının sancaktarı olduğunu bir kez daha tüm dünyaya ilan ettik. COP Başkanlığı olarak kâğıt üstünde kalan sözlerin tekrarlandığı bir toplantı yerine "Artık aksiyon zamanı." diyerek uygulama COP'u anlayışımızı tüm insanlığa teklif ettik. Elektrifikasyondan iklim finansmanına, uyumdan adil geçişe kadar her başlıkta yoğun müzakerelere Başkanlık ettik. İkili görüşmelerimizde ülkemizin iklim çalışmalarını, yeniden inşa tecrübesini bütün dünyayla paylaştık. Yürüttüğümüz bu kararlı diplomasi trafiğinin de desteğiyle tam 46 karar oy birliğiyle kabul edildi. Biz COP31'i ve iklim diplomasisindeki tecrübemizi milletimiz ve ekonomimiz için tarihî bir kazanıma dönüştürdük. Enerji Bakanlığımızın çalışmaları ve diğer anlaşmalarla -buraya dikkatinizi çekiyorum- değeri tam 26 milyar doları aşan devasa bir iş birliği hacmi oluşturduk. Çin'le yenilenebilir enerji alanında 15 milyar dolarlık mutabakat zaptına, uluslararası bankalarla da 5,1 milyar dolarlık finansman paketine imza attık. Suudi Arabistan'la elektrik projelerinde, Kanada'yla enerji teknolojilerinde stratejik adımlar attık. Antalya'mıza 2 milyar dolarlık ekonomik hareketliliğin çarpan etkisiyle 2 katına yani 4 milyar dolara ulaşmasını bekliyoruz. Böylece hem esnafımıza ve turizmimize can suyu verdik hem de Antalya'mıza kalıcı bir uluslararası organizasyon alanı kazandırdık.

CAVİT ARI (Antalya) - Vardı zaten.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Özet olarak, Türkiye, Antalya'da attığı her adımda bir yandan şehirlerimize hizmet edecek eserler kazandırmış, bir yandan da yatırıma, ekonomiye ve yeni iş imkânlarına olanak sağlamıştır. Bu büyük başarıların, kalıcı eserlerin, kazanımların arkasındaki güç Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip

Erdoğan'dır. Kendilerine buradan sonsuz şükranlarımı arz ediyorum. Bakanlıklarımıza, milletvekillerimize, belediyelerimize, bilim insanlarımıza, iş dünyamıza, sivil toplum kuruluşlarımıza, oraya gelen sanatçılarımıza, gönüllülerimize, gençlerimize ve fedakâr Antalyalı kardeşlerime çok çok teşekkür ediyorum.

Ben tarih önünde şu hakikati de kayda geçirmek isterim: Türkiye, çatı karara ilişkin müzakerelerde son dakikaya kadar gayret göstermiştir; aynı karede fotoğraf çektirmeyi bile zül gören ülkeleri aynı masada buluşturmuş, konuşturmuştur. Devletimiz birilerine şirin görünmek yerine bu toplantıda tamamen tamamen ülkemizin çıkarlarını, menfaatlerini gözetecek bir Başkanlık yürütmüştür; iklim krizinin bedelini en ağır şekilde ödeyen coğrafyaların hakkını herkese karşı savunmuştur; bu başarılı organizasyonu alnının akıyla tamamlamış, bitirmiştir ve tarihe en büyük COP, en uzun COP, en başarılı COP olarak geçmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türk milleti 6 Şubat 2023 gecesi tarihimizin en büyük felaketiyle yüzleşti. 11 ilimizde 14 milyon insanımızın hayatını alt üst eden asrın felaketinde şehit düşen bütün kardeşlerimize bir kez daha Allah'tan rahmet diliyorum. Bu acıları yaşadık ama milletimizle orada, belediyelerimizle, vekillerimizle el ele verdik, ilk saatlerden itibaren sahaya koştuk. 174 ayrı alanda, 3.481 şantiyede 200 bin mimar, mühendis, işçi kardeşimle birlikte gece demedik, gündüz demedik, çalıştık. Saatte 23, günde 550 konut üretme hızına eriştik. Hatırlayınız, o günlerde bize "Bitiremezsiniz. Altından kalkamazsınız." diyenler olmuştu ama biz, her zaman olduğu gibi, milletimizden duayı aldık.

AYŞE SİBEL YANIKÖMEROĞLU (İstanbul) - Bitiremediniz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Devletimizin gücüyle 455 bin yuvayı tamamladık, anahtarları teslim ettik. Bu kez de "Vatandaşa boş senet imzalatıyorsunuz." diyerek milletimizin kafasını karıştırmaya çalıştılar. Konutların bedelinin yüzde 65'ini karşıladık. İki yıl ödemesiz, on sekiz yıl sabit fiyatla 8.750 liradan milletimizi ev sahibi yaptık. Pek çok Avrupa ülkesinin yüz ölçümünden büyük bir alanda birçok ülkenin nüfusundan fazla insana yuva kurduk, ekmek teknesi kurduk. Köylerimizde 66.393 köy evini bitirdik. Yıl sonuna kadar bu sayıyı 73 binin üzerine çıkaracağız.

Şehirlerimizin bedenini yuvalarımızda, ruhunu ise tarihî eserlerimizle ihya ettik. Hatay'ın Uzun Çarşısını, Atatürk ve Kurtuluş Caddelerini, Habib-i Neccar Camisi'ni, Kahramanmaraş'ın Kapalı Çarşısını ve Demirciler Çarşısı'nı, Malatya'nın Bakırcılar Çarşısı'nı Adıyaman'ın Kent Meydanı'nı yeniden ayağa kaldırdık. İskenderun sahilini baştan sona yeniledik, Hataylı kardeşlerimize armağan ettik ve orada şimdi çocuklarımız, vatandaşlarımız huzur içerisinde vakit geçiriyor.

Yine, deprem bölgesinde, Türkiye'nin 11 bin kilometre olan çevre uzunluğunu aşan, tam 13 bin kilometrelik içme suyu, kanalizasyon ve yağmur suyu altyapısını sıfırdan inşa ettik.

Deprem bölgesinde rakamların gölgesinde kalan, yeterince konuşulmayan bir boyut daha var, o da şudur: Düşünün, aynı gün içerisinde Hatay'da mülkiyet meselesini çözerken Kahramanmaraş'ta zemin etütleri yapıyorsunuz. Adıyaman'da imar planları hazırlarken Malatya'da mimari projelerin tamamlıyorsunuz. O enkazlarda koşarken, Gaziantep'teki şantiyelerin kurulacağı yerlerle, o yerlere yüzlerce kilometre öteden malzeme getirecek fabrikanın çalışma takvimini eşitliyorsunuz. Üstelik bütün bunları depremin ilk birkaç gününde tam 11 ilde binlerce şantiye alanında gerçekleştiriyorsunuz. Bu, Türkiye'nin sanayi gücü, mühendislik birikimi, devletimizin yönetim kabiliyeti, milletimizin güveni, kardeşlerimizin alın terinden oluşan unutulmaz bir birikimdir.

Ben inanıyorum ki gün gelecek bu muazzam tecrübe dünyanın her yerinde ders olarak okutulacak. Şehircilik derslerinde şehirlerin nasıl yeniden kurulduğu, kamu yönetiminde böyle büyük bir organizasyonun nasıl yönetildiği anlatılacak ve o derslerde şu an yanımda duran bu fedakâr kadro, sahadaki binlerce işçimiz, mimarımız, mühendislerimiz ve onların isimleri büyük ve güçlü Türkiye'nin adı olarak anılacak. Ben, bu vesileyle bizleri en zor anında bile "Devletimiz var olsun." diyen bu asil millete hizmetkâr kılan Rabb'ime sonsuz kere şükürler ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; deprem bölgesinde 11 ilimizi ayağa kaldıran bu büyük saha tecrübesini 81 ilimize taşıyoruz. Bu birikimden aldığımız güçle 2 milyon 245 bin yeni yuvada şu anda tam 10 milyon vatandaşımız huzurla, güvenle, emniyetle yaşıyor.

Elbette bu büyük seferberliğin ön cephesi İstanbul'umuzdur çünkü İstanbul'da yaşanabilecek büyük bir afetin milletimizin bekasını etkileme potansiyeli vardır. Bu sebeple, "Büyük İstanbul Dönüşümü" vizyonumuzu konut stokunun yanı sıra kritik altyapılarını, ulaşım ağlarını, üretim merkezlerini ve kamu hizmetlerinin sürekliliğini de hesaba katarak uyguluyoruz çünkü biliyoruz ki deprem hazırlığı ardı arkası bitmeyen toplantılarla değil, sahayla deprem bütçelerini deprem için kullanmakla yani disiplinle, planlamayla ve alın teriyle olur.

Bu şuurla Türkiye genelindeki dönüşümün yarısını İstanbul'da yapıyor, yenilediğimiz 1 milyon 54 yuvada 5 milyon İstanbulluya güvenli yuva sunmanın huzurunu yaşıyoruz. 291 yuvamızı da 1,5 milyon İstanbulluya yetiştirmek için 39 ilçemizde arkadaşlarımız, ekiplerimiz canla başla çalışıyor. İstanbul'umuzda kentsel dönüşümü teşvik etmek için başlattığımız "Yarısı Bizden" kampanyamızı da Aralık 2027'ye kadar uzattık. Sadece bu kampanya kapsamında 544 bin konutu dönüştürüyoruz.

Kıymetli milletvekilleri, şehirlerimizi afete hazırlarken dar gelirli vatandaşlarımızın uygun şartlarda güvenli konuta erişmesini de sosyal devlet anlayışımızın merkezine koyuyoruz. Son yirmi dört yılda dar gelirli vatandaşlarımızın güvencesi olan TOKİ'mizle 1 milyon 770 bin konut ürettik. 5 milyondan fazla insanımızı güvenli yuvalara kavuşturduk. Şimdi, bu birikimi Yüzyılın Konut Projesi'yle yeni bir zirveye taşıyoruz. 500 bin sosyal konut kampanyamızla vatandaşlarımıza yüzde 10 peşinat, iki yüz kırk ay vade ve

6.750 liradan başlayan taksitlerle ev sahibi olma imkânı sunuyoruz. Buradaki güncel tablomuza da özellikle dikkatinizi çekmek istiyorum. Kampanyamız kapsamında şu anda tam 106.914 konutumuzun yapımına başladık. Deprem bölgesinde de ilk

anahtarları vererek 46 bin konutumuzu hak sahiplerine teslim ettik. Kalan konutlarımızın tamamını da 2028 yılına yetiştirmek üzere çalışıyoruz. Bu büyük hamlede 100 bin sosyal konutla yine İstanbul'umuz birinci sırada. Biliyorsunuz, Türkiye'de ilk kiralık konut modelini de İstanbul'dan başlattık. 15 bin kiralık sosyal konutun ilk etabını oluşturan 1.071 konutu bitirdik, tamamladık ve inşallah aralık ayı itibarıyla, Sayın Cumhurbaşkanımızın da teşrifleriyle ilk konutlarımızı 10 bin liradan başlayan kiralarla, sabit fiyatlarla vatandaşımızın hizmetine sunacağız ve artışı da yine her zaman yaptığımız gibi, o güncellemeleri yaparken de enflasyonun çok daha altında bir oranla vatandaşımıza sunmuş olacağız. Bu sosyal konut seferberliğimiz toplam 1,5 trilyonluk ekonomik hacmiyle tam 300 sektörde üretimi yükseltmiş ve yeni iş imkânlarına kapı açmıştır. Şimdi, yapı izin süreçlerini de yüksek hıza eriştirecek devrim niteliğinde bir adım atıyoruz. Devreye aldığımız e-ruhsat sistemiyle belgeleri yüzde 30 oranında sadeleştirdik, ruhsat süreçlerini de sadece bir güne indireceğiz ve milletimizi beklediği sıcak yuvaya en hızlı şekilde eriştireceğiz.

Gündemimizdeki bir diğer kritik adım olarak, olağanüstü şartlara karşı ülkemizin sivil savunma kapasitesini güçlendirecek tam donanımlı sığınakların inşasına kurumlarımızın belirlediği stratejik noktalarda başladık. Şunu da belirtmek isterim ki İller Bankamızla 2002'den bu yana 1 trilyon 268 milyar liralık 11.660 projeyi tamamladık. 141 milyar liralık 460'tan fazla çevre, su ve altyapı projemiz de sahada ilerliyor. Bakın, yalnızca 2026 yılında bile belediyelerimizin yatırımlarına 9 milyar 320 milyon lira kaynak sağladık. Biz milletimizi ilgilendiren hiçbir hizmette siyasi parti ayrımı gözetmeksizin, kim kapımızı eser için çaldıysa ona kapımızı ardına kadar açtık. Başkanlarımızla, Türkiye'nin hayrına olan her işte belediyelerimizle birlikte üretmeye devam edeceğiz. Şehircilik anlayışımızın tamamlayıcı halkası olan ve yıllardır kangrene dönüşmüş mülkiyet sorunlarını çözdük. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğümüzle 5 milyon kardeşimizin mülkiyet engelini kaldırdık ve toplam 1 milyon 250 bin kardeşimize yeni tapu sevinci yaşattık. Ve yine 81 ilimizde tek bir metrekare dahi tescilsiz alan bırakmayacak olan envanter çalışmalarımızı bitirdik. Toplam 89.200 parseli tescil ederek yaklaşık üç Güngören ilçesi büyüklüğündeki bir alanı kamu kaynağı olarak milletimize kazandırdık. Değer bilgi merkezimizi de bu yıl İstanbul'da başlattık. 2027 yılı ortasına kadar 81 ilimizin tamamında devreye alıyoruz. Bu merkez sayesinde vatandaşımız alacağı ya da kiralayacağı evin cephesinden gerçek değerine, piyasa değerine kadar her detayını görebilecek ve konut piyasasındaki fahiş fiyat istismar problemi de son bulacak.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bütün bu çalışmaların arkasında tek bir büyük sevda, tek bir gelecek tasavvuru yatıyor. İnsanın haysiyetini koruyan şehirler kurmak, tabiatın hakkını gözeten kalkınmayı büyütmek, devletin bütün imkânlarını gelecek nesillerin güvenliğine dönüştürmek, Anadolu'da yeniden hayat bulan her göl, sıfır atıkla üretime dönen her kaynak, insanlığa yön veren her zirve, deprem bölgesinde tüten her ocak, İstanbul'da güçlenen her yuva, aziz milletimizden aldığımız ve şerefle taşıdığımız kutlu emanetin birer nişanesidir. İnancımız şudur ki yarın evlatlarımız ve torunlarımız bu yıllara dönüp baktığında, hakkımızdaki nihai hükmü güvenle başlarını soktukları evlere, nefes aldıkları şehirlere ve afet karşısında dimdik ayakta duran Türkiye'ye bakarak verecekler. Biz bugün bu makamlarda arkamızdan hayırla dua eden bir nesil bırakmak için çalışıyoruz. Elimizden gelenin en iyisini, aklımızın, kalbimizin yettiği her hizmeti yapmak mecburiyetindeyiz ve son nefesimize kadar da bu aşkla çalışmaya devam edeceğiz. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde Türkiye Yüzyılı'nın insanı yaşatan şehirlerini, doğayı, tabiatı ve iklimi koruyan kalkınmasını hep birlikte inşa edeceğiz. 86 milyon kardeşimizin her birinin kapısına varmayı, hizmetini görmeyi, eserini yapmayı, duasını almayı sürdüreceğiz.

Ben şu saat itibarıyla, yurdumuzun dört bir yanında alın teri döken bütün arkadaşlarıma, bütün belediye başkanlarımıza, bütün milletvekillerimize şükranlarımı sunuyorum. 2027 yılı bütçemizin ülkemize, milletimize ve şehirlerimize hayırlar getirmesini diliyor, sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, Sayın Bakanımıza teşekkür ediyorum.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Bakan az konuştu, hızlı bitirdi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakanımız verdiğimiz süre içinde konuşmasını tamamladı. Bence güzel özetledi.

CAVİT ARI (Antalya) - Zaten devamlı kendini övdü Sayın Bakan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yani Sayın Arı, sizi övmeyecek herhâlde.

CAVİT ARI (Antalya) - Hayır, devamlı kendini övdü.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yaptıklarını anlatıyor Sayın Arı.

CAVİT ARI (Antalya) - Hayır, övüyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hayır, faaliyetlerini izah ediyor her bakanlık.

Sayın Zeybek, buyurun lütfen.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar; son yıllarda uygulanan yanlış ekonomik politikalar sonucunda kırdan şehirlere, şehirlerden büyük şehirlere, büyük şehirlerden de batı ve güney illerine doğru yoğun bir göç hareketi olmuştur. Son 2025 yılı içinde 33 tane şehrimizin nüfusunun azaldığını görüyoruz. Aslında Türkiye'de azalan sadece şehirlerin nüfusu değil, toplam nüfus artışında da ciddi bir daralma vardır. Aslında üzerinde durulması gereken temel nokta, Bakanlığınızın biraz önce açıklanan sunumunda da gördüğümüz gibi, krizler sonrasında oluşan problemleri çözmek yerine, risklerin ortadan kaldırılması ve geleceğin planlanması konusunda yeni bir anlayışa ihtiyacı olduğu çok açık biçimiyle ortaya çıkmıştır. Öylesine ilginçtir ki sadece son yıllarda doğum hızına bakıldığında iktidara geldiğinizde 1 milyon 350 bin, 1 milyon 400 bin olan yıllık doğum artışımız, şimdi ise 850 binlere, bu gidişle de çok daha alt nüfus artışına doğru gitmektedir.

Bu, aslında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının yeni bir yapılanmaya, yeni bir anlayışa dönüşmesine ihtiyaç ortaya çıkarmaktadır. Nedir bu? Yeni nüfus planlamasına göre yeni bir planlama anlayışı, yeni bir kentleşme anlayışı. Bu anlayışın içinde havza yönetimi, su yönetimi, afet riski altındaki alanların dönüşümü, kentsel dönüşüm hizmetlerinin tamamı ve afetler karşısındaki dirençli kentlerin oluşturulması gibi bütün süreçleri tanımlayabiliriz. Burada kentsel dönüşümle ilgili şunu söylemek istiyorum ki: Yarısı Bizden Kampanyası'yla bir sonuç elde edilmiş gözükse de aslında oluşan risklerin ne olduğunu sizler de çok yakından takip ediyorsunuz. Altından metro geçen binalar durduk yerde çökmekte, özellikle de büyük şehirlerde binalar herhangi bir sarsıntı bile olmadan kendiliğinden çökmekte ve sonrasında da biz enkaz kaldırma çalışmalarını izlemekteyiz. Demek ki 1999 depremi, 2023 depremlerini bile beklemeksizin afet riski altındaki alanlar ile risk taşıyan bölgelerdeki yapı stokunun azaltılması ve bunların belki daha güçlü zeminlere taşınması konusunda yeni bir anlayışa ihtiyaç vardır.

Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; sunumunuzun başında da söylediniz ki Ayazağa'da bir felaket oldu. Peki, bu görünmez bir felaket miydi? Göstere göstere gelmiş bir felaketti. Burada bir hususu dikkatinize çekmek istiyorum: Ayazağa'da orman bölgesinde madencilik faaliyeti yapan bir firmanın oradaki dere yataklarının önüne yol yapmak için oluşturduğu setlerin baraja dönüşmesi ve barajlarında oluşan su birikintisiyle patlaması sonrasında bütün mahalle çamur ve sel altında kaldı ve pek çok insanımızı orada kaybettik, çok ciddi maddi kayıplar söz konusu oldu. Peki, siz şehirleri planlıyorsunuz, şehirlerin hemen bitimindeki maden ocaklarının planlanması kimde? İşte, bütün bu süreçlerle ilgili bizim Yeni Parti olarak yeni bir önerimiz var: Afet ve şehirciliğin tek bir bakanlık çatısı altında toplanması ve bununla ilgili de bütün ilgili kurumların ve birimlerin birleştirilmesi hatta büyükşehir belediyeleri ve illerin yönetiminde bulunan İtfaiye Daire Başkanlıklarının, İçişleri Bakanlığına bağlı olan AFAD'ın ya da başka kuruluşların tamamının tek bir çatı altında toplanmasından başka bir çıkar yol olmadığı çok açıktır. Bizler, sürekli olarak krizleri ve krizler sonrasındaki yaptığımız çalışmaların hangi zaman dilimine, ne kadar insanın mutlu ettiğimize odaklanmışken şimdi artık yeni bir evreye Türkiye'nin çoktan geçmesi gerekirdi. Kentsel dönüşümle ilgili de Sayın Bakanım, şu saatte, şu anda, İstanbul'da, poligonda, metrekaresi 200-250 bin liraya satılan bir bölgedeki yoksul yurttaşların evleri 48 bin lira kamulaştırma bedeliyle kentsel dönüşüm firması tarafından mahkeme yoluyla ele geçirilmiş durumda. Şu an, yüzlerce polis, zabıtayla vatandaşlar yerinden atılıyor, tam şu saatte, bu fotoğraf yarım saat önce tarafıma ulaştırıldı. Peki "Bakanlık olarak biz kentsel dönüşümün yanındayız." Biz de yanındayız ama kentsel dönüşüm ranttan yana mı olacak, halktan yana mı olacak? Halktan yana olacaksa buradaki değer tespiti, bu bilirkişiler niye hep bunlar müteahhitlerin çıkarlarına göre değer tespit yapıyorlar? Neden 4 bin, 5 bin dolarlık arsaları, 4 kat, 5 katlı binalarda oturan insanları 2 milyon, 3 milyon lirayla yıllardır oturdukları yerlerden mahrum ediyorlar? Bütün bu meseleyle ilgili üzerinde çok durmak gerekir.

Burada bir başka konu da şu: Dereler. Arkadaşlar, 90 derece açıyla oluşan şehir içinde dereler var. Planlama açısından, geçmişte planlama ilkelerinde dere çekme mesafeleri sürekli olarak müteahhitlerin baskısıyla, arazi sahiplerinin baskısıyla değiştirildi. Dere çekme mesafeleri geçmişte sadece üç yıllık, beş yıllık, on yıllık değil, seksen yıllık, yüz yıllık, iki yüz yıllık geçmiş verilere bakarak kurumuş olan derelerin bile bir gün mutlak, tıpkı bu sene olduğu gibi yüksek yağış rejimi altında yeniden dereye dönüşeceğini görmek gerekir. Şu soruyla karşılaşıyoruz: "Caddeler diz boyusuyla gidiyor, belediye buralarda neden yağmursuyu kanalı yapmadı?" Arkadaşlar, "yağmur suyu kanalı" dediğiniz Fİ 500, Fİ 1000'lik borulardır, şehrin caddesi, ana caddesi dereye dönüşmüşse bunun yağmur suyu kanalıyla çözülemeyeceği çok açıktır. Burası eskiden bir kuru deredir, bu dere gün gelmiştir Cenab-ı Allah orayı yeniden dereye dönüştürmüştür, bunların tümünün planlanması gerekir.

Türkiye'de şehircilikte artık 1'inci kriter sudur arkadaşlar, su meselesini şehirciliğin temeline koymak gerekir. Türkiye'nin en ciddi su fakiri bölgesi Trakya, hâlâ organize sanayiler Trakya'ya geliyor, hâlâ yüksek su tüketimi olan sanayiler için buralarda alanlar oluşturuyor, hâlâ göçle birlikte nüfusu Trakya'ya ve Batı illerine getiriyoruz. Türkiye'de suya erişimin en kolay olduğu iller dikkat ediniz, en fazla göç veren iller. Bütün nehirlerin çıktığı Erzurum, büyükşehir olma özelliğini kaybetti, 750 bin nüfusun altına düştü. İşte, burada şehircilik ilkelerini planlarken bu şehirlerde su meselesinin mutlak suretle öne alınması gerekir.

Yine, İstanbul'un nüfusu hızla azalıyor Sayın Bakan ve siz İstanbul'da "Kanal İstanbul" dediğiniz bölgede yeni şehir planlarıyla 1 milyona yakın yeni bir nüfusu bu bölgeye taşıyorsunuz. Bununla birlikte, orada bulunan barajı da ortadan kaldırıyorsunuz, Sazlıdere Barajı'nı. Yaklaşık 80 milyon metreküp su toplama rezervine sahip, yıllık 40-50 milyon metreküp İstanbul'un batısına su verme özelliğine sahip olan bir göl de bir baraj da ortadan kalkıyor. İstanbul'un nüfusunun yüzde 66'sı Avrupa yakasında, İstanbul'un toplam su rezervlerinin yüzde 75-80'i Anadolu yakasında. Melen'le suyu biz Ömerli'ye getiriyoruz, Ömerli şu anda yüzde 90'ın üzerinde bir rezervuara sahip, doluluk oranında ama su fakiri olan batıya yeni konutlar, yeni mahalleler oluştururken onun en önemli su havzasını da ortadan kaldırıyoruz.

Bir başka önemli nokta da şu: Bakanlığınız, bu belediyelere yapılan yardımlar, doğrudan ya da dolaylı yardımlar, belediyelerin ihtiyacı olan teminat mektupları ya da diğer krediler konusunda yani bunlar AK PARTİ'ye geçene kadar... Biraz önce İzmir'i anlattınız; ya, bu İzmir yıllardır oradaydı, Körfez yıllardır oradaydı yani Bakanlığınızın İzmir'e ve Körfez'e müdahale etmesi için İzmir Büyükşehirin AK PARTİ'ye katılmasını beklemeye ne gerek vardı ki?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Alakası yok, geçen sene başladı.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - İzmir'de yaşayan yurttaşlar sizin yurttaşınız değil mi?

Yine, burada bir başka olay da şu: Yine, Bakanlığınız döneminde, plan yapma yetkisini çokça belediyelerin aldığı yerlerden biri Göktürk'te Kemer Country'nin içine plan yaptınız. Demirören Grubunu zenginleştirmek için o bölgeyi, 15 milyon dolara aldığı yeri 310 milyon dolara Ziraat Bankasına beş yıl içinde devrini sağladınız; arkasından, bu bölgeye yeni imarlarla binalar yaptınız. Yani

rahmetli Edin'in orada yapmış olduğu projenin içindeki oranının bir su yatağı olduğu ve rezervuarın suyunun tahliyesi için oluşan tüm kanalları iptal ettiniz, şimdi bu yağmurlarda o bölgedeki bütün binalar sular altında kaldı.

Şimdi, buradan özümde şöyle tamamlayayım: Sayın Bakan, artık Bakanlığınızı kriz yönetim bakanlığından riskin yönetilmesi, riski yönetirken de oluşacak olan bu nüfustaki, demografideki düşüşleri dikkate alarak yeni bir planlama anlayışına ihtiyaç var, yeni donatı alanlarına ihtiyaç var. Eğitimde öğrenim çağındaki çocuk sayımız çok azalıyor; insan ömrü çok uzuyor, yaşlıların yeşil alanlara ihtiyaçları çok artıyor. Planlama ilkelerinin, donatı belirleme ilkelerinin tümünü değiştirecek yeni bir anlayışın ortaya konması gerekir diyorum.

Bakanlığınızın bütçesi hayırlı olsun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Zeybek, teşekkür ediyorum.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - İzmir Körfezi'ndeki temizleme çalışmaları belki bir yıldan fazla oluyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Güneş, siz...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Söz alır, konuşursunuz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Yani belediyenin geçmesiyle alakalı değil.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

CAVİT ARI (Antalya) - İsmail Bey, her şeye müdahale etme ya, faydalı bir şey söylüyor, dinle.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Ama ben de doğru bir şey söylüyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - Dinle ya, faydalı bir şey söylüyor, ona da itiraz ediyorsunuz.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Hayır, "transfer" diyor ya, siz de itiraz ediyorsunuz. Bu ahlaksızlığın transfer...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Uz, anlamadım, anlayamadım.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ahlaksızlık ne alaka ya!

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Ya, Güneş Motel hadisesini dillendirip, ahlaksızlık deyip sonra belediye başkanlarını transfer edecek, burada dile getirecek, kimse itiraz etmiyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, Sayın Uz, ahlak dersi vermeye kalkmayalım birbirimize, olur mu?

(AK PARTİ sıralarından "Sizin partinize gelen milletvekilleri de mi ahlaksız yani?" sesi)

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Evet, ahlaksız, var mı?

EJDER AÇIKKAPI (Elazığ) - "Evet." dedi, bravo! Bu arkadaşlarınızdan özür dileyeceksiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, bugün son bütçemiz olduğu için, anladığım kadarıyla, enerji hani böyle sonlara doğru yükseliyor ya, herhâlde bugün onu yaşıyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkanım, gelen bakana göre arkadaşların performansı değişiyor, bunun farkındayız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, siz ön tarafa gelir misiniz?

CAVİT ARI (Antalya) - Gelen bakana göre performans değiştiriyorlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yeni Partinin Sözcüsü olarak orada niye oturuyorsunuz? Ön tarafa gelin lütfen.

CAVİT ARI (Antalya) - Bugün Sayın Bakan gelince biraz fazla kendilerini göstermek istiyor arkadaşlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, demek ki birçok çalışma yapılmış, anlatacaklar Sayın Arı. Böyle bir değerlendirme olmaz.

CAVİT ARI (Antalya) - Evet, evet. Bazı bakanlarda ağızlarını bıçak açmıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakın, Sayın Rızvanoğlu bekliyor.

Buyurun Sayın Rızvanoğlu.

EVRİM RIZVANOĞLU EMİR (İstanbul) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, Sayın Başkan, değerli bürokratlar; Bakanlığınız uluslararası çok önemli bir etkinliğe imza attı, COP31 İklim Zirvesi'ne. Şimdi, Türkiye'nin ve dünyanın gündemine oturan ve ülkemiz için çok önemli olan bir konuyu, bence, burada değerlendirmemiz gerektiğini düşünüyorum. Türkiye'nin uluslararası bir konferansa ev sahipliği yapmasını, biz Yeni Parti olarak, başından beri büyük bir memnuniyetle karşılamıştık, bunu siz de çok iyi biliyorsunuz çünkü ülkemizin uluslararası iklim diplomasisinde etkin bir rol üstlenmesini tarihî bir fırsat olarak değerlendirmiştik parti olarak ama ülkemizin daha başarılı bir sonuç elde etmesini istediğimiz hâlde istenilen sonucu elde edemediğini, maalesef, hep birlikte gördük.

Tüm dünyanın gözü Antalya'daydı geçtiğimiz haftalarda ve bizler de zirve boyunca oradaydık, müzakere ve uluslararası görüşmeleri takip ettik ama süre iki gün uzamasına rağmen zirvede ortak bir siyasi çatı kararı alınamadı. Bunu en son ne zaman dünya yaşamıştı? 2009'da Kopenhag Zirvesi'nde. O günden bugüne iklim diplomasisinde yapılan ciddi bir tıkanıklığı Antalya'da hep beraber gördük. Sonuç olarak da iklim diplomasisinde Antalya'nın adını taşıyan bir mutabakat metni maalesef çıkamadı, mutabakat çıkamadı daha doğrusu. Dünya basındaki değerlendirmeleri de çok üzülerek takip ediyoruz ve burada, oraya da gitmezsek Birleşmiş Milletlerin Genel Sekreteri Guterres bunu derin bir hayal kırıklığı olarak ifade etti. Dünya Sağlık Örgütünün Direktörü, zirvenin sonucunun ağır bir geri adım olduğunu nitelendirdi. Dolayısıyla, Türkiye aslında yakaladığı tarihî bir diplomatik fırsatı maalesef heba etti. Şimdi, bunun nedenlerini ve Bakanlığınızın sorununu konuşmak zorundayız. Öncelikle, yapıcı eleştirilere verdiğiniz tepkilerden başlamak istiyorum. Örneğin, Genel Başkanımız Sayın Özgür Özel'in attığı bir "tweet" vardı ve sizin ona verdiğiniz eleştiride gördük ki usulünce dile getirilen yapıcı eleştirileri dahi kabul etmiyorsunuz Sayın Bakan. Halk adına size yöneltilen eleştiri hazmetmeniz ve bunlara makul yanıtlar vermeniz bekleniyor sizden ama siz öz eleştiri yapmak yerine, olayı yine klasik AK PARTİ-dış güçler hikâyesine

dönüştürmeye çalıştınız. Yani artık şu iktidar bu alışkanlığından lütfen vazgeçsin, her şey dış güçlerle alakalı değil, hele bizler hiç değiliz. Şimdi, unutmayalım, sizin Başkanı olduğunu COP-31 Zirvesi, her fırsatta iç muhalefeti karalamak için kullandığınız, dış güçlerle ortaklaşa yaptığınız bir programdı yani buradaki dış güçler zaten o masada sizlerin yanındaydı.

Sayın Bakan, önceki gün bir açıklama yaptınız, dediniz ki: "Bir 'fosil' ifadesi yüzünden bunların hepsi maalesef kaybedildi yani burada ciddi bir kayıp yaşadık." Şimdi, burada tartışılan şey aslında bir kelime değildi Sayın Bakan çünkü fosil yakıtlar iklim krizinin temel nedeni. İklim müzakerelerindeki en kilit sözcükten bahsediyoruz, "fosil yakıt" derken ve bu nedenle de bundan uzaklaşılması için somut bir yol haritasının çizilmesi son derece elzem bir tartışma noktası, bunu hepimiz bu odada biliyoruz. Şimdi, ne trajiktir ki yaklaşık 130 tane ülke bu uzlaşmanın taslak metninde "fosil yakıtlar" ifadesi tamamen çıkartıldı. Şimdi, geçmişte ülkelerin beklediği yıllık -çok iyi biliyorsunuz- 120 milyarlık bir uyum finansmanı vardı, bu da metinden silindi yani sadece fosil yakıtlar meselesi de değildi buradaki konu. Şimdi fosil yakıtlar meselesine geldiğimizde 2023'te Dubai'de bir COP gerçekleşti. Fosil yakıtlardan uzaklaşma konusunda orada ortak bir karar alındı. Dönelim bakalım, bu ülke dünyanın en önemli petrol üreticilerinden bir tanesi. O dönemki COP Başkanı da ülkenin ulusal petrol şirketinin CEO'su ve onlar yapabildi, biz neden yapamadık, niye başaramadık? Şimdi, yeri gelmişken şunu da sormak istiyorum: Bu sonucun ortaya çıkmasında petrol lobilerinin etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Bir de dünya basınında haberler çıktı, eminim takip etmişsinizdir ama Rusya ve Suudi Arabistan etkisi burada çok büyüktü ve lobilerin kurbanı olduğumuz konuşuldu dünya basınında. Siz bu lobilerin ve bu ülkelerin olası etkilerini azaltmak konusunda zirve öncesinde bir hazırlık yapmış mıydınız? Şu da var: Diyelim ki uzlaşma sağlayamadınız, peki, en azından tarihin doğru tarafında duramadık mı? Şunu demek: istiyorum: COP-31 Başkanlığı olarak fosil yakıtlardan çıkış konusunda Antalya'daki dünya sahnesinde neden bir irade gösteremedik Türkiye olarak? Bu seneki COP'a "uygulama COP'u" dediniz, bence çok güzel bir fikirdi ama bugüne kadar alınan kararların takvimlendirilerek hayata geçirilmesi bekleniyordu. Elbette ki bunun için zirve öncesinde çok ciddi bir diplomatik çalışma yürütülmesi gerekiyordu. Kaldı ki haziran ayında Bonn'da yapılan ara müzakerelerden bu yana temel konularda zaten uzlaşma sağlanamadığı sizler tarafından, bizler tarafından biliniyordu. Şimdi, elbette ki ülkelerin görüş ayrılıkları olabilir, bu çok normal ama çok taraflı diplomaside zaten olası tıkanıklıklar çözülmek için yok mudur? Şunu sormak istiyorum: Hiç de kolay olmayacağı baştan belli olan müzakere süreçlerinde tecrübeleri nedeniyle Türkiye'nin Dışişleri kadrolarından aktif olarak destek aldınız mı, onlara görevler verildi mi? Bunu bilmek istiyoruz.

Şimdi, diyeceksiniz ki tahminen: "Müzakere yürütme süreçleri Avustralya'daydı, biz COP Başkanı olarak devreye girdik." falan diyeceksiniz ama hiç demeyelim çünkü tabii ki Avustralya'nın müzakere başkanlığının yürütülmesinde özel bir yetkisi vardı, buna şüphe yok ama COP Başkanlığını üstlenen Türkiye'ydi, COP Başkanı Türkiye'ydi, bu da Türkiye'ye siyasi bir koordinasyon sağlama ve uzlaşmayı kolaylaştırma sorumluluğu tanıyor. Günün sonunda zirvenin başkanı sizdiniz ve Türkiye'nin bu süreçte kendi siyasi tutumunu açıkça ama çok açıkça ortaya koyması gerekiyordu.

Şimdi, Sayın Bakan, bir de bu zirvenin ciddi bir finansal tarafı var tabii ki. Burada kamuoyunda geçen rakamlar var, eminim sizler de ilerleyen günlerde daha net açıklarsınız ama "25 milyarlık bir bütçe ayrıldı." dediniz, bunun ne kadarı harcandı bilmiyoruz ama konferansın toplam maliyetinin, ihalelerin hangi usullerle yapıldığının, hangi firmalara verildiğinin, harcama kalemleri, vesairenin bağımsız denetime açılmasını talep ediyoruz Yeni Parti olarak. Diğer taraftan da COP-31 kapsamında farklı alanlarda 26 milyar doları aşan anlaşmalar imzalandığını beyan ettiniz. Çok önemli bir rakam fakat bunun gerçek ekonomik karşılığı nedir? Yani bağlayıcı sözleşmelerle niyet beyanlarının, yeni yatırımlarla zaten planlamış projelerin birbirinden ayrılmasını, anlaşmaların içeriğinin ve hangi projelerin gerçekleştiğinin ve uygulama takviminin açıklanmasını bekliyoruz.

Sayın Bakan, yine, geçenlerde zirve sonrasında "Kaybeden dünya oldu." dediniz, çok da haklıydınız. Peki, Türkiye? Şimdi, bu zirveden diplomatik olarak Türkiye ne kazandı? Siyasi ve ekonomik olarak tam ne kazandık biz burada Türkiye olarak? Şunu açıklamanızı rica ediyorum: Türkiye bunu kazandı yani somut bir şey bekliyorum sizden.

Bir de tabii ki bunun sonrası var. Antalya'da yaşananları, Avrupa Birliğinin tutumuna veya bir kelime üzerindeki anlaşmazlığa bağlayarak bu dosyayı da kapatmamalısınız. Beklentimizi tahmin edersiniz ki tatmin edici bir öz eleştiri yapmanızı bekliyoruz.

Sayın Bakan, bu arada, uluslararası alandaki iddialarımızın kendi ülkemizdeki politikalarla desteklenmesi gereğine inanıyoruz. COP'ta en fazla ortaya çıkan konulardan bir tanesi sıfır atıktı, hatta COP'ta sıfır atığın müzesi de vardı. Bu konuda dünyaya öncülük etme iddiasındasınız, saygıyla karşılıyoruz ancak kendi ülkemizde hâlen atamadığımız çok temel adımlar var. Bakanlığınız tarafından bir yönetmelik vardı, Tek Kullanımlık Plastiklere İlişkin Yönetmelik Taslağı ve bazı tek konu plastik ürünlerinin piyasaya arzının 1 Eylül 2026 itibarıyla yasaklanmasını öngörüyordu bu, kasım ayının sonuna geldik -yanlış hatırlamıyorsam- "Bunu eylülde sisteme koyacağız." demiştiniz ama hâlen hiçbir şey yapılmadı bununla ilgili. Biz, hâlen Mecliste, kendi evimizde tek kullanımlık plastikleri kullanıyoruz; inanılır gibi değil. Kendi evimizde kullanıp.. Yönetmeliğe de koyamıyoruz ama bir yandan Türkiye sıfır atıkta öncülük yapıyor; burada çelişkili bir durum var. Samimiyetinize inanıyorum ama gerçekten başta Meclis olmak üzere, şu tek kullanımlık plastikleri artık yasaklayalım, Allah aşkına.

Bir diğer konu, çevre sorunlarının Türkiye'deki toplumsal hâli. Biz partideki, hatta bu odada da olan bazı arkadaşlarımla sürekli sahaya çıkıyoruz; geçenlerde Karadeniz hattını gezdik, Varto'ya gittik, Kaz Dağları'na gittik. Şimdi, burada, vatandaşlarımız ormanlarını, zeytinlerini, sularını, tarlalarını korumak için mücadele veriyorlar. İnsanlar evlerini terk etmek zorunda kalıyorlar, toprakları madencilik nedeniyle kamulaştırılıyor; bunların hepsini hepimiz biliyoruz. Bu sahada gördüğümüz tablonun Bakanlığınızın

politikalarına ve bütçesine de yansıması gerektiğini düşünüyoruz. Örneğin, 2027 yılı bütçesine baktığımızda, çok ilginç bir tablo var. 2026 yılında 275 milyar liralık bütçeniz, 2027'de 640,6 milyar liraya çıkıyor yani yüzde 133'lük bir artış var, çok güzel ama sürdürülebilir çevre ve iklim değişikliği programına ayırdığınız kaynak sadece ama sadece 25,5 milyar; toplam bütçenizin sadece yüzde 4'ünden bahsediyoruz, yüzde 4. Bütçenizin 292 milyarı Kentsel Dönüşüm Başkanlığına gidiyor -Başkan da burada- 250 milyarı TOKİ'ye aktarılıyor yani toplam bütçenin yüzde 84,6'sı bu 2 aktarım kaleminden oluşuyor. Şimdi, tabii ki kentsel dönüşüm lazım, tabii ki sosyal konuta kaynak ayrılması, bunu kabul etmeyen bir muhalefet zaten olamaz ama... Çevre sorunlarının bu kadar ağırlaştığı bir dönemde çevre ve iklim politikalarına ayrılan bütçenin neden bu kadar zayıf olduğunu merak ediyoruz. Çevre ve iklim politikalarının şehircilik politikalarının gölgesinde kaldığını senelerdir görüyoruz. Bu 2 alanın artık birbirinden ayrılması gerektiğini umut ediyorum en kısa zamanda gerçekleşir ama Çevre Bakanlığı ayrı Şehircilik Bakanlığı ayrı. Az önce Sayın Milletvekilimiz Gökan Zeybek de söyledi, şehircilik tabii afet ve şehircilik olarak devam etsin ama çevrenin kendi programlarını yürütebilmesi için ayrı bir bakanlık, denetleyici ve herkesi denetleyen bir mekanizmada kalması gerektiği düşünüyoruz. Böyle olursa da çevreye daha güçlü bir bütçe ayrılır ve bugüne kadar yapılan tahribatların tamir edilmesi ve bundan sonraki çevre politikalarında da tamir edici ve önleyici politikaları geliştirme fırsatı doğacaktır diyorum.

Bütçemizin herkese hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Ağzına sağlık, bak, susturdun hepsini.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Zeybek, sükûneti ben tesis ettim, lütfen.

Sayın İbrahim Akın, buyurun.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; öncelikle, çevre ve iklim meselesi gerçekten Türkiye'nin önemli konulardan biri ve siz bunu temsil ediyorsunuz, sadece siz değil aynı zamanda bürokratlar, tüm arkadaşlarınızla beraber; bu bakımdan, bu tartışmanın önemli olduğunu düşünüyorum. Ancak öncelikle şunu söyleyeyim: Sunumumuzu dinledim, konuşma akışımı da ona göre biraz değiştirdim. Sizin söylediklerinizi ve sonuç olarak yapılanları değerlendirdiğimizde alkışlamak isterdik, hatta şükür bile etmek isterdik ama gerçeklik böyle değil. Sizden şu ricada bulunmak istiyorum... Bu gerçekliğin böyle olmadığını anlatmak için ben video hazırlamıştım, şu anda görüntü verilemiyor, uygun olmadığı söylendi ancak ben size bunları anlatmaya çalışacağım. Birincisi, arkadaşlara katılarak söylüyorum, geçen sene söylemiştim, şu anda Çevre ve İklim Bakanlığı diye ayrılan ve gerçekten bir "ve" ile ayrılan, bütçesi de geçmiş, 2026 yılında 563 milyar civarında olan bir rakamla iklim meselesini çözmek mümkün değil Sayın Bakan. Eğer dünyada bir iklim krizinin var olduğunu, küresel iklim krizi karşısında yaşadığımız bu coğrafyanın ve dünyanın giderek artık yaşanamayacak hâle geldiğini, ağır sel felaketleri, yangın felaketleri ve değişiklik iklim koşullarının yarattığı iklim meselesi karşısında çözüm politikaları üretilmesi gerekiyorsa bunun adını hem özel olarak bir bakanlık bünyesinde hem de somut olarak gerçekleştirilecek bir proje çerçevesinde sürdürmek gerekir. Başka türlü bunu ikna etmek mümkün değil. Yani COP'a ev sahipliği yapmış bir ülke eğer bu meseleyi bu kadar karmaşık bir şekilde ele alıyor ve bütçesinin de neredeyse çok az bir miktarını buraya veriyorsa -şu anda 2027 bütçesinde 801 milyar gözüküyor- bu bütçeyle iklime karşı mücadele edilmesi mümkün değil Sayın Bakan ve böyle sürdürülmesi de mümkün değil. O nedenle, bu ayrılmanın somut olarak yapılması lazım, bir. İkincisi, şehircilik bakanlığı büyük ölçüde aslında çevre bakanlığının yapması gereken konularla karşı karşıya gelen bir zıt mesele aynı zamanda yani birisi beton yapacak, diğeri de diyecek ki: "Çevre Bakanlığının bunu koruması gerekir, buraya bunu yapamazsınız. Ben çevreyi korumak için şu şu itirazları yapıyorum." Hem yetki sahibisiniz hem de itiraz sahibisiniz, böyle bir ikilik olamaz, böyle bir şey sürdürülemez. O nedenle, bunun ayrılması lazım ve dünyadaki yaşanan pratik de böyledir ve bu pratik açısından da değerlendirilmesinde fayda var diye düşünüyorum.

Şimdi, gelelim, özellikle COP meselesine girildi. Ben büyük ölçüde aslında bu COP'u yıllardır takip ediyorum, geçen sene Brezilya'nın Belem kentine de gittim. İklim meselesi artık dünyanın ortak meselesi ancak hâlâ bu ülkede ve dünyada fosil yakıtların yüzde 85'inin etkili olduğu iklim krizinin sebebi konusunda bir önlem alınmazsa, bir gecikme ve durdurma sağlanmazsa, bir adil geçiş ve demokratik iklim hikâyesi kurulamazsa bunun önüne geçilmesi mümkün değil. Sizlerin bu konuda yürüttüğü çalışmalar elbette önemli ama aynı zamanda dünyanın birçok ülkesi, özellikle Amerika, Rusya, Çin, Hindistan ve diğer ülkeler maalesef fosil yakıt konusunda ısrar ediyorlar ve bizim ülkemizdeki mevcut COP31 açılışı sırasında Cumhurbaşkanının da ifadesiyle fosil yakıtlar konusunda ne kadar üstün başarılar elde ettiklerini, petrol çıkarma konusunda ne kadar üstün başarılar elde ettiklerini söylüyorlar. Bu aslında bir çelişki yani hem fosil yakıtlar bu iklimin temel kriz konusu olacak hem de bununla ilgili yaptığınız çalışmaları destekleyeceksiniz, ayrıca teşvik edeceksiniz. Bakın, somut olarak hâlâ bizim ülkemizde çevreye büyük tahribat yapan kömür üretimi konusunda Akbelen'de ve diğer yerlerde devam ediyor bu durum. Bu yapılırken bunlar arasında iş birliği yapmak mümkün değil, bunun artık önüne geçilmesi lazım. Biz elbette bir anda olamayacağını görüyoruz, bu ülkenin ve dünyanın enerji ihtiyacı var ama bu konuda somut adım atılmadığını ve aksine, adım atılma konusunda geciktirildiğini, tersinin teşvik edildiğini görüyoruz. Bu bakımdan, bunun önlenmesi gerektiğini ifade etmek isterim.

Şimdi, bir diğer konu, gerçekten, COP meselesinde önemli kararlar alınacağı bütün dünyadaki yapılan toplantılarda -ben de bir kısmına katılmış oldum- söylendi ama örneğin Brezilya'nın Belem kentindeki alınmış olan mutabakatın çok gerisine düşürüldü ve mevcut koşullarda, örneğin 130 tane ülkenin ortak önerisi, Avrupa Birliğinin desteğiyle fosil yakıtlardan çıkılma konusu sizin ilk önerinizde varken son önerinizde geçen 6 tane fosil yakıtla ilgili kavramı değiştirdiniz. Özellikle Suudi Arabistan, Rusya, Hindistan'ın

da galiba baskısıyla bu süreç bu hâle geldi. Tek başına sizin isteğinizle sınırlı olmadığının farkındayız çünkü uluslararası güçlerin artık bence bölgedeki savaşının temel sebebinin enerji politikaları olduğunu biliyoruz. Bu enerji politikalarının yarattığı sonuca bağlı olarak da kimse bu ülkenin ve bu dünyanın geleceğini düşünmüyor, sadece kârını düşünüyor çünkü kârını düşündüğü için fosil yakıtlara sürekli yatırım yapılması söz konusu oluyor ancak COP 31'de güzel bir toplantı oldu. Parlamenterlerin katılımıyla Birleşmiş Milletlerin düzenlediği toplantıda Sayın Numan Kurtulmuş çok güzel bir konuşma yaptı. "İnsanlık şu anda vahşi kapitalist politikalarla bu dünyayı mahvediyor ve mahvettiği bu dünya da artık sürdürülemez hâle geldi. Ülkemizde ve dünyada yaşanan bu süreç böyle devam ederse insanlığın kâr hırsı, vahşi kapitalist anlayış bu dünyanın sonunu getirecek." diye tespit etti. Buna katılıyoruz. Elbette bu vahşi kapitalist anlayışı sürdürmemek gerekir ama dönelim, kendi pratiğimize bakalım, aynı şeyleri biz de yapıyoruz yani "vahşi kapitalist" diye bahsettiğimiz politikaların tamamını ulusal ve uluslararası şirketlerle beraber yaptığımız sözleşmelerle değerlendiriyoruz. COP'un başarısıyla değil, COP'un başarısı sırasında yaptığınız sözleşmelerle övünüyorsunuz. Bu şu anlama geliyor: "Biz uluslararası sermayeyle iş birliği içerisinde bu süreçler yapacağız." diye devam etmeye çalışıyorsunuz. Oysa sorun şurada, bakın, gerçekten sorun şurada: Bizim ülkemiz ciddi bir tahribat altında.

Vaktim kalmayacak ama şunu söylemek isterim bununla ilgili: Örneğin, siz "Nehirlerimizi korumamız lazım." dediniz, Körfez meselesinden bahsettiniz. Ben, size bir örnek anlatacağım. Biz, Murat Nehri'nde bir çalışma yaptık; Murat Nehri'nin tepesine kurulmuş bir altın madeni şirketi faaliyetlerini sürdürüyor, nehrin o güzel suyunu, şu anda 722 kilometrelik alan içerisinde 4 ilimizi ve 54 tane ilçemizi -köyleriyle beraber- inanılmaz bir şekilde tahrip ediyor. Muş Belediye Başkanımız tahlil yaptırdı, o günden bu yana nehrin kirliliği 3 katına çıktı ve dolayısıyla, Muş, şu anda almak istediği suyu alamaz hâle geldi.

Şimdi, bakın, nehirlerini korumayan, Gediz'i korumayan, Büyük Menderesi korumayan, Murat Nehri'nden çıkan suyun Fırat'a karıştığında bütün dünyayı ve özellikle Orta Doğu'yu zehirleyecek bir durum karşısında önlem almayan bir pratikle karşı karşıyayız.

Bakın, siz, Gediz bağlamında Körfez'den bahsediyorsunuz. Elbette İzmir Körfezi önemli, geçen sene de bunu konuşmuştuk ve büyükşehre ceza keserek bu sorunun çözülemeyeceğini anlatmıştım ben. Geldiğimiz aşamada, Gediz Nehri'nin kirliliği -4 tane ilin kirliliğinin akmış olmasına bağlı olarak- Körfezin temel sorunlardan bir tanesidir; ikincisi, sanayi atıklarıdır; üçüncüsü de kentin gerçekten sağlıklı bir şekilde çöplerinin ve kirliliğinin denize akıtılmasının önlemesi meselesidir. Bu yaşadığımız süreç sadece İzmir Büyükşehir Belediyesinin sorunu değildir, aynı zamanda Çevre Bakanlığının da sorunudur. Umarım bundan sonra büyükşehre ceza kesmek yerine iş birliği içerisinde olursunuz ve çözüm üretilebilir ama gelin, biraz tutarlı olalım; bu durum böyle değil, gerçek sorun da çözülemiyor bu anlamda.

Başka bir konuya değineceğim. Aslında, bakarsanız özellikle son zamanlarda ÇED meselesinde korkunç bir kuralsızlık var Bakanım. Bakın, 10 binden fazla ruhsatsız ihlal edilmiş şehirler var, projelerin yüzde 92,6'sı muaf; Diyarbakır'da 120 tane petrol araması yapılmış; Şırnak'ta 90, Batman'da 92, "ÇED Olumlu" raporları verilmiş. ÇED meselesinde, özellikle sürdürülen politikalar çerçevesinde daha önce verilen kararlar bölgede ve Türkiye'nin her tarafında inanılmaz bir şekilde yaşanıyor. Ben görsellerde de söylemiştim; mesela, şu anda Uşak'ın Bağbaşı köyündeki mera alanlarına direkt güneş enerjisi santrali kuruldu ve insanlar orada isyan ediyor. Yine, Ordu'nun köylerinde böyle bir durum var, Diyarbakır'ın köylerinde böyle bir durum var. Köylüler açıkçası jandarmayla, valiyle, polisle karşı karşıya geliyor ve görüntüler de vardı, bu görüntülerde "Biz, hakkımızı kiminle arayacağız? Hak mücadelesini nasıl sürdüreceğiz? Kim bize sahip çıkacak? Bu devlet köylünün devleti midir yoksa bu şirketin devleti mi?" diyorlar. Oradaki GES şirketinin temsilcisi şunu söylüyor: "Ben, jandarmayı, valiyi ayarladım; hiçbir şey olmaz." Uşak'taki Bağbaşı köyünde buna ilişkin ruhsatın durdurulması kararı verildi, mahkeme kararı kırk bir gün sonra uygulandı bu ülkede. Dolayısıyla, yaşadığımız koşullar çok ağır koşullardır, bunun düzeltilmesi gerekiyor.

Vaktim kalmadı ama bir şeye değinmek istiyorum. Özellikle, deprem bölgesinde -uluslararası alana gidiyorsunuz- bir kentin dönüşümü sırasında olması gereken önlemlerin hiçbiri bu ülkede alınmıyor. Mesela, başka bir ülkeye gittiğiniz zaman, bir inşaat yıkılırken çevresi komple sarılıyor, hiçbir toz çıkmıyor dışarıya ama şurada, hemen Meclisin kenarında yıkım yapılıyor; insanlar oradan bizi çağırdılar, gittim, tozun toprağın içinde kalmış esnaf, nefes alamaz hâle gelmişler; böyle bir uygulama sürdürülemez.

Son olarak şunu söyleyeyim: Hatay'daki deprem sırasında mağdur olmuş, Hatay Havaalimanı'nda çalışan bir vatandaş bana "Ben 28 bin lira maaş alıyorum. Bana konut meselesiyle ilgili 5 bin lira aidat ödeyeceğimi söylediler, şimdi 6-8 bin lira arasında ödeme istiyorlar. Ben, 28 bin lirayla 3 çocuğuma mı bakacağım yoksa 28 bin lira aidatımı nasıl ödeyeceğim?" dedi.

Biz, gerçekten bu insanların, özellikle yoksul insanların parasını almadan bağış yapılmasını istiyoruz ve bunun desteklenmesini arzu ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kordu...

AYTEN KORDU (Tunceli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Önemli bir bütçe Çevre Bakanlığının bütçesi ama Çevre Bakanlığının kendisine bütçede 640,6 milyar TL bir kaynak ayırdığını görüyoruz ancak bütçenin kalemlerine indirgendiğinde karşımıza çıkan tablo halkın ve doğanın ihtiyaçlarından biraz kopuk bir bütçe. Bütçenin yüzde 48,18'i cari transfere, yüzde 39,87'si sermaye transferlerine ayrılmış yani Bakanlık bütçesinin tam yüzde 88,05'i transfer ödemelerinden oluşmakta. Burada çok açık bir çelişki var çünkü 640,6 milyar liralık bütçeden iklimle ilgili sadece 801 milyon lira ayrılmış durumda yani binde 1,2'si neredeyse. Dolayısıyla, ülkede yaşanan kuraklık, orman yangınları, susuz kalan tarlalar

düşünüldüğünde bu rakamın iklim politikasından daha çok iklimi görmezden gelenlerin, aslında iklimi krize sokanların sonuçları ortaya çıkıyor.

Şimdi, bütçede iklimin payı giderek düşüyor ama aynı zamanda her geçen gün talan politikalar ise daha çok büyüyor. Maden ruhsatları büyüyor bütçe küçülürken, enerji projeleri büyüyor. ÇED onaylarının rakamları giderek artıyor, büyüyor. Ormanlar, mezralar, zeytinlikler, tarım alanlarına ilişkin baskılar sürüyor. Dolayısıyla, el koyma büyüyor. Göç dayatılıyor yani bu politikaların kendisi... Yani burada şunu söylüyoruz Sayın Bakan: Bütçe küçülüyor ama maden politikalarına ilişkin yürütülen, ÇED raporlarına ilişkin yürütülen rakamlar giderek büyüyor. Bu şimdi bize şunu söylüyor: Halkın tarım alanları, geçim alanları, hepsi büyük oranda el koyma politikasıyla şu an geliştiriliyor. Zaten yoğun bir göç politikası var, dolayısıyla bu projelerin, ÇED'in de anlamsızlaşmasıyla beraber bu göç politikaları giderek daha fazla yaygınlaşıyor. Üstelik cinsiyet ayrımcılığının ortaya çıkardığı bazı gerçekler var. Kadın yoksulluğu, toplumsal şiddet de buna bağlı olarak giderek büyüyor.

Şimdi, iklime ayrılan kaynak küçülürken doğaya ilişkin ayrılan tahrip alanlarının bütçesi çok daha fazla genişletiliyor. Şimdi, iklim politikalarındaki yaklaşımlardan bir tanesi uluslararası düzeyde Antalya'da düzenlenen COP31'di. Önemli bir buluşmaydı Sayın Bakan, büyük bir emek var orada. Gerçekten anlamlı bir organizasyon fakat ben şunu söylüyorum: Siz bir üçlemeden bahsettiniz, bu üçlemenin kendisini diyalog, uzlaşı ve aksiyon dediniz "Birbirimizi dinleyeceğiz, zemini büyüteceğiz, ortaklığı büyüteceğiz." dediniz. Önemli bir üçlemeydi bu ama bu üçlemenin kendisini kendi yurttaşınızla ortaklaştırmıyorsunuz Sayın Bakan. Neden söylüyorum bunu? Orada bir iklim alternatifi, iklim zirvesi düzenlendi, Halkların İklim Zirvesi'ydi. Ciddi eleştiriler vardı, aslında uzun zamandır Bakanlığa ilişkin ciddi eleştiriler de var. Siz bunları dikkate almadınız Sayın Bakan, dikkate almadığınız için aslında ilk önce diyaloğu, uzlaşıyı kendi yurttaşınıza sağlamanız gerekiyordu. Sağlamadığınız gibi "aksiyon" dediğiniz -yani bizim de adına "eylem" dediğimiz aslında- alanlarımızda buna karşı çıktığımız zaman da karşımıza jandarma çıktı, vatandaşın karşısına polis çıktı; tutuklamalar çıktı, zulüm çıktı. Dolayısıyla, bu üçlemenin kendisi önemli ama bunu önce kendi yurttaşınızla, kendi coğrafyanızda uygulasaydınız. Bugün belki İklim Zirvesi'nde alternatif olarak orada düzenlenen eleştiriler dikkate alınsaydı belki bugün COP31'in sonucu çok daha farklı olabilir, böyle üzücü bir sonuç ortaya çıkmazdı çünkü fosil yakıttan çıkış diye bir projesi yok aslında Türkiye'nin, bunu çok iyi biliyoruz.

Yine, ÇED mekanizmalarıyla ilgili bir anlamsızlaştırmadan bahsettim, buna ilişkin bazı rakamlar vermek istiyorum. 2025 yılında 12.830 projede ÇED süreçlerine ilişkin gelişmede 5.087 proje için yeni süreç başlatılırken 3.325 projeye "ÇED gerekli değildir." denilmiştir. Yani 760 projeye "ÇED Olumlu" kararı verilmiştir. Bu, gerçekten aslında hakkaniyetli yürütülen bir ÇED süreci değil. Bunun yasalarını geçirdiniz Meclisten, yasalar geçince de zaten önü açılmış oldu ve çevresel etki değerlendirmeleri giderek anlamsızlaştı. Önceden de problemler vardı ama giderek anlamsızlaşan bir duruma dönüştürüldü, önü açıldı aslında birçok şirketin; onu söylemeye çalışıyoruz. Dolayısıyla, buradan "ÇED Gerekli Değildir" uygulamasının kaldırılması gerektiğini bir kez daha belirtmek istiyorum Sayın Bakan, bu bir ekokırım suçu kategorisi olarak mutlaka ele alınmalıdır.

Ben biraz Dersim'den bahsetmek istiyorum. Önemli bir havza Dersim, biliyorsunuz, Munzur havzası. Yüzde 43 projeye "ÇED Gerekli Değildir" raporu verildi orada da. Şu an Pertek, Pülümür, Çemişgezek, Ovacık ve Mazgirt ilçelerimiz gerçekten büyük oranda ruhsatlandırmayla karşı karşıya. Zaten çok yoğun göç vermiş bir bölge. Sadece kendi seçim bölgemden örnek verirken aslında coğrafyanın biraz hâlini anlatmaya çalışıyoruz. Yoğun göç verilen yerler buralar ama burada bu maden politikalarıyla gerçekten yeniden yeniden göçler dayatılıyor aslında insanlarımıza. İşsizliğin olduğu yerler. Balcılık var, tarım var, kısmen hayvancılık yürütülüyor. Zaten onlar çok zor şartlarda ayakta dururken bir de halkın doğasına, yaşam alanlarına ilişkin müdahalenin kendisi köyleri boşaltmayı yeniden göçü dayatıyor. Dolayısıyla, ÇED'ler önemliydi. ÇED'lerde sıkıntı vardı ama yine de halkın kendi yaşam alanlarını koruma açısından başvurabileceği mekanizmalar vardı. Siz o mekanizmaları ortadan kaldırdınız. Dolayısıyla, biz de kendi coğrafyamızda bunun çok ciddi yansımasını yaşıyoruz. Dolayısıyla, geçmişte köyleri yakılan insanlar, işsiz kalan insanlar bugün yaşam yerlerinde yeniden yeniden başka baskılar altına girmiş durumdalar. Bakın, yine aynı şekilde Amed'de, Diyarbakır'da 2024 yılından itibaren gerçekleştirilen 120 petrol sondajı, bunlardan 21'inin hâlâ aktif olması, tarım ve hayvancılıkla uğraşan insanlarımızın üzerinde çok büyük bir baskı. Bingöl'de arıcılık, Muş Varto'da 16 köy, Kervanpınar'da arkeolojik sit alanlarının maruz kaldığı yer. Uşak Bağbaşı köylülerinin yaşama alanları, Ordu Perşembe Yaylası, Doğa Madencilik ve enerji projeleriyle yine karşı karşıya. İnsanlar direniyorlar; yaşam alanlarında yaşamak, orada yaşamak, toprağında büyümek, toprağında üretmek istiyorlar fakat sağlıklı bir gelecek bu durumda mümkün değil.

Yine barınma konusunda kendi bölgemden bir iki örnek vermek istiyorum. Dersim'de 6 Şubat 2023 depremlerinden sonra Mazgirt Akpazar'da konut bekleyen yurttaşlar yıllardır hâlâ orada belirsizlik içerisindeler. Evleri hasar gördüğü için pek çok kira yardımı bile alamadan ki sanırım bir yıl kadar aldılar sadece, ondan sonra kesildi, sonra barınma krizine terk edildiler. Temel bir insan hakkı güvenli bir konutta yaşamak. Depremin üzerinden geçen bunca zamana rağmen birçok yerde evler teslim edilmedi, Akpazar'da da yine böyle. Hozat'tan örnek vereceğim. Hozat'ta TOK'i yapıldı, heyelan bölgesine yapıldı merkezde TOKİ'ler, orada AFAD bir duvar ördü onu engellemek için fakat hâlâ yetersiz kaldığı için şu an o evler Hozat'ta, merkezdeki TOKİ'lerde ailelere teslim edilmedi. İnsanlar oralarda hâlâ kış şartlarının gelmesine rağmen kira ödeyerek oturmak zorunda kalıyorlar.

Yine Elâzığ Kovancılar'da Karabörk köyünde -ben önerge de vermiştim- boş hazine arazileri dururken Ermeni mezarlığının üzerine iş makineleriyle girip insan kemiklerinin saçılması pahasına TOK'i konutu inşa edildi. Yine bu bir insanlık ayıbıdır, bir insanlık suçudur aynı zamanda diye de belirtmek istiyorum.

İliç'e değinmeyeceğim, altın madenleri ortada. Sayın Bakan, siz birinci dereceden İliç'te aslında sorumlu bulunmuştunuz ama orada da adil bir yargı hâlâ yürümüyor. Altın madenleri, geleceğimizi yok eden politikalar. Muğla Karaada'da da aynı şekilde.

Yine cemevlerimiz konusunda -ben de bir Alevi Kürt kadınım- hâlâ imar konusunun "kültürel tesis" olarak tanımlanması. Milyonlarca Alevi'nin inancına ve kültürüne bir tesis olarak yaklaşılmasını buradan tekrar kınıyorum. Sayın Bakan, bu imar mevzuatlarındaki durumu, cemevlerine ilişkin ayrımcı politikalar izlenmesini de ayrıca buradan eleştiriyorum. Bizim cemevlerimiz bir müze değildir Sayın Bakan, bir tiyatro alanı da değildir. Cemevleri bizim inanç yerlerimizdir. Dolayısıyla oralarda semah dolaşırız, semah döneriz, lokma paylaşırız, rızalık alırız. Bir folklorik inanç değildir diye buradan belirtmek istiyorum.

DEM PARTİ olarak, insanı doğadan, doğayı toplumdan, barınmayı güvenli yaşamdan ayırmayan bir anlayış, bir politikadan yanayız. Bir ülkenin zenginliği yerin altında ne kadar maden çıkarıldığıyla değil, yerin üstünde ne kadar yaşamı koruyabildiğiyle ölçülür. Bir ülkenin kalkınması kaç ağaç kestiğiyle değil, kaç ormanı gelecek kuşaklara bırakabildiğiyle ölçülür. Bir ülkenin gücü kaç konut inşa ettiğiyle değil, kaç insana güvenli bir barınma hakkını sağladığıyla ölçülür. Bir ülkenin demokrasisi ise sadece seçimlerle değil, halkın kendi toprağı, suyu, inancı ve geleceği hakkında söz sahibi olmasıyla ölçülür diyorum; saygıyla selamlıyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyoruz.

Sayın Erol, buyurun lütfen.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) - Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, sayın milletvekili arkadaşlarım, Bakanlığımızın. değerli bürokratları; ben de hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum. Yoğun bir tempodan geldiniz buraya. Hepiniz hoş geldiniz.

Ayrıca, Sayın Bakanım, ben burada bir değerlendirme yaparken beklentiler üzerinden bir değerlendirmeyi değil, yaşanmışlıklar üzerinden örneklemelerle bir değerlendirme yapmayı da doğru bulurum kendi adıma. 2026 bütçesi görüşmelerinde burada ben size teşekkür etmiştim ve o teşekkürümden dolayı çok eleştiri aldım, Sayın Genel Başkanımdan da milletvekili arkadaşlarımdan da eleştiri aldım ama ben teşekkür etme gerekçelerimi ilettim, anlattım, burada da tekrarlayacağım onu çünkü ben siyasette şunu gördüm: Yani bir bakanlığın uygulamalarıyla ilgili herkesin bir memnuniyet duyması tabii ki mümkün değil. Biz ayrı partileriz, bakış açımız, hayata bakış açımız, parti politikalarımız doğal olarak birbirimizden farklı ama doğru yapılan işlerle ilgili de teşekkürü gizli, kapalı kapılar arkasında yapmak yerine kamuoyuna açık alanlarda yapmak lazım. Eğer doğru yapılan bir iş varsa ona teşekkür etmekten de kaçmamak lazım.

Ben size niye teşekkür etmiştim, önce onu bir hatırlatmak isterim. Sayın Bakanım, ben 26'ncı Dönem Tunceli Milletvekiliydim ve Tunceli'yle sürekli ilişkilerim de devam eder hâlâ ve Munzur Vadisi birinci sitten ikinci site çevrilmişti, ben bununla ilgili burada bir konuşma yaptım. Anadolu kültüründe insanların inançlarının farklılıklarını anlattım. Bazı bölgelerde bir ağaca bir bez bağlayarak dua etmek inançsal bir gerekçedir veya bir kayada mum yakıp kurban kesmek bir inançtır. Munzur da Alevi toplumu için kutsal bir mekân yani o yalnızca bir nehir değil. İnanç değerleri üzerinden insanların kutsadığı değerler vardır. Bu talebimi size ilettim ve bu talep üzerine ilgili genel müdürümüze talimat verdiniz. Bilimsel raporlar hazırlanarak çok kısa bir sürede ikinci sitten birinci site çevrildiği gibi sınırları da genişletildi ve Pülümür Vadisi de dâhil edildi. Şimdi, bundan dolayı teşekkür ettim, tekrar teşekkür ediyorum. Eğer toplum için o toplumun inançları üzerinden doğru yapılan bir işe teşekkür etmek bir eleştiri konusuysa ben bu tür eleştirilere her zaman açığım ve teşekkür etmeyi de kendi adıma doğru bulurum.

Diğer taraftan, 2020 depremini yaşadık, Sayın Bakanım, ben sizi oradan tanıyorum yoksa sizinle geçmişten gelen bir tanışıklığımız yok. İki ay boyunca Elâzığ'ı terk etmediniz -işte Ejder Bey de burada, Elâzığ Milletvekilimiz- bina bina gezdiniz ve çok kısa sürede şu ana kadar toplamda 40 bin konut yaptınız ve şehri ayağa kaldırdınız. 2023 depreminde Elâzığ'da ne bir binamız yıkıldı ne de bir can kaybımız oldu. Bunun nedeni 2020 depreminde çok hızlı hareket edilmesi, konutların yapılması, mağduriyetlerin giderilmesi, hak sahiplerinin haklarının verilmesi ve biz, 2020 depreminde -Malatya Milletvekilimiz de buradadır- Elâzığ Malatya'ya can suyu oldu. Yani biz depreme dirençli bir kent hâline getirildik. Eksiklerimiz yok mu? Tabii ki var. Tamamlanması gereken işler yok mu? Tabii ki var. Bununla ilgili de yalnızca eleştiri dilini kullanarak değil, zaman zaman ilimizin 5 Milletvekili Valimizin Başkanlığında, Belediye Başkanıyla sizleri ziyaret ettik. İlimizdeki yatırımlarla ilgili, eksikliklerle ilgili taleplerde bulunduk ve siz de elinizden geldiği kadar sorunların çözümüyle ilgili katkılar sundunuz.

Diğer taraftan, Tunceli Milletvekilimizin bölgedeki ÇED raporlarıyla ilgili duyarlılığına ben de katılıyorum. Yani Tunceli coğrafyası özel bir coğrafyadır, doğasının korunması lazım çünkü bir inanç merkezidir, orada her yerde bir ziyaret vardır, bir ocak vardır, inançsal değerler vardır; orası bir maden ocağı veya ekonomiye gelir sağlayacak yatırım alanlarının planlanması olarak düşünülmemeli yani orası inanç değerlerinin yaşatıldığı, coğrafyasıyla, doğasıyla, endemik bitkileriyle korunması gereken bir alan olarak... Ben de aynı düşünceyi buradan ifade etmek isterim.

25 CHP milletvekiline dedim ki: "Ben sizi Elâzığ'a götürmek istiyorum, Sayın Bakana niye teşekkür ettiğimi gelin görün." Biz 25 milletvekili heyet olarak Elâzığ'a sonra da Tunceli'ye gittik. TOKİ konutlarını gezdirdiğimiz zaman -burada milletvekili olan arkadaşlarımız da var- dediler ki: "Ya, bunları TOKİ mi yaptı?" Dedim "İşte, bundan dolayı teşekkür ediyorum." ve Tunceli'ye gittik. Sizin de talimatlarınızla Tunceli Valisi 25 milletvekilimizi Tunceli'nin olası bir depremde riskleriyle ilgili bilgilendirdi, alınan tedbirlerle ilgili bilgilendirdi. Sonra 25 milletvekili sizi makamınızda ziyaret ettik hem Tunceli'yle ilgili taleplerimizi ilettik ve o taleplerin bir çoğu çözüldü. Yaklaşık 5.263 konut yapıldı, 1.170 afetten konut yapıldı, kentsel dönüşümden yapıldı. Doğrudur, Sayın Milletvekili, bölgenin milletvekili olduğu için eksiklikleri benden iyi tarif edebilir, hâlâ tamamlanmamış kısımlar, bölümler de olabilir. Tunceli Belediye

binasının ve Pertek Belediye binasının da kentsel dönüşümle belediyeye hibe olarak yapılmasını sizden talep ettik. Kentsel Dönüşüm Başkanına talimat verdiniz, onunla ilgili de süreç sanıyorum bugünlerde sonuçlanacak ve 25 milletvekili geldik buraya süreçle ilgili değerlendirme yaptık hem Tunceli'yle ilgili hem Elâzığ'la ilgili. Yani sorunlar tabii ki var her anlamda, her konuyla ilgili kendi beklentimize göre sorunların, yaşanmışlıkların çözümleriyle ilgili farklılıklarımız tabii ki olacak ama yapılan doğru işleri de takdir etmek siyasetin de bir sorumluluğu olarak değerlendiriyorum.

Gelelim COP31'e. Sayın Bakanım, COP31 hazırlık toplantıları yaklaşık bir yıl önceden başladı ve biz Çevre Komisyonu olarak, ben de Çevre Komisyonu üyesi olarak burada da arkadaşlarımız var her partiden gerek uluslararası toplantılara gerekse yurt içindeki bütün toplantılara bizi davet ettiniz biz de uygun olduğumuz her toplantıya geldik hem düşüncelerimizi ifade ettik hem komisyondaki görüşmelerdeki konuşmalarla ilgili, yorumlarla ilgili, organizasyonlarla ilgili, toplantının içeriğiyle ilgili notlarımızı aldık son derece başarılı bir hazırlık çalışması yaşandı. Bu işler öyle çok da siyaseten değerlendirilecek işler değil. Ben Cumhuriyet Halk Partisinde yaklaşık 10 tane kurultay organizasyonu yaptım. Bizim kurultaylarımız bile çok dar sayıda olduğu hâlde bu kadar düzenli, bu kadar organizasyonun bütün detayları düşünülen bir organizasyon görmedim, niye? Şimdi düşünün ki 194 ülke gelmiş, onlarca devlet başkanı gelmiş mesele onların gelmesi değil onların güvenliği, ulaşımı, barınması, konaklaması orada olabilecek herhangi bir asayiş sorunu tam tersine bırakın bu toplantının olumlu imajını Türkiye'nin güvenlik açısından imajını yok edecek risklere sahip. Yani siz o devlet başkanlarının gittikleri yolun asfaltını bile düşünmek zorundasınız, yağmur yağdığı zaman altyapısını düşünüp suyunun tahliyesini bile düşünmek zorundasınız. Yani bu yalnızca bir sonuç bildirgesiyle ilgili yaşanan süreç üzerinden değerlendirilmesi doğru değil. Yani olayı bir bütün olarak değerlendirmek lazım. Ben nasıl değerlendiriyorum? Ben COP31'i hem iklim diplomasisi adına değerlendiriyorum hem de stratejik diploma adına değerlendiriyorum, niye? Tamam, doğru; COP31 iklim diplomasisi, bütün devlet başkanları geldi ama aynı zamanda orada stratejik diplomasi de yapıldı, yalnızca iklim konuşulmadı bölgedeki savaşlar, riskler, tehditler bunlar da konuşuldu. Yani bunlar da Türkiye adına son derece önemli gelişmeler. Şimdi, doğal olarak her siyasetçinin, her milletvekilinin siyaset dili, üslubu, tarzı birbirinden farklı olabilir. Ben 3 dönemdir milletvekiliyim, listelere yazılarak milletvekili olan birisi değilim, ben milletvekili olmayan illerden aday olarak birebir milletin oyunu alarak, tek tek oy alarak seçilen bir milletvekiliyim yani ben milletin vekiliyim. Bu anlamda da herkesle de ilişkilerimi iyi tutarım. Bu hükûmet benim hükûmetim, ben oy vermemiş olabilirim, bu devlet benim devletim, eleştirilerimi yapabilirim, sorgulayabilirim, bunlar bizim siyaseten hakkımız ama bir milletvekilinin sorumluluğu yalnızca sorun üzerinden siyaset üretmek değil sorunun çözümüne katkı verebilmek. Benim Elâzığ'daki siyaset tarzım, siyaset üslubum bu olduğundan kaynaklı da 19 bin oyla başladım 78 bin oy aldım, en son milletvekilimiz 1977 yılında seçilmişti yani "seçilemez" denilen bölgede. Tabii, doğal olarak herkesin siyaset tercihi farklıdır ona da saygı duyarım.

Sonuç itibarıyla, Sayın Bakanım, bu COP31'le ilgili tabii ki aslında sorun bizden kaynaklı değil bence sorun COP31'in tüzüğü mü diyelim, yapılanması mı diyelim, kuruluş, teşkilat yapısı mı diyelim. Şimdi, düşünün, 194 ülke var, 193'ü bir şeye karar verip de biri vermediği zaman, hayır dediği zaman ortak bildirge çıkmıyor. Böyle bir şey olabilir mi? Yani 193 mü büyük, 1 mi büyük? Yani bence değişmesi gereken bu. Yani bir salt çoğunluk aranmalı veya bunun ilgili yeni bir oran mı belirlenmeli. Bugün yaşanan krizin temelinde de aslında bu var, kriz diye nitelendirirsek. Yani bunun da tabii, bu yalnızca bizim irademizle olacak bir süreç değil.

Aslında konuşacağım bir kaç konum daha vardı ama zaman da yetmedi. Sonuç olarak şunu söylüyorum Sayın Bakanım: COP31 dönem başkanlığının Türkiye'de olması Türkiye için çok önemlidir, COP31 toplantısının eksiklikler de görülebilir ama her şeye rağmen Türkiye'de yapılması çok önemlidir, bu işe çok emek verdiniz bürokrasinizle, evine gitmeyen bürokrat arkadaşları biliyoruz. Hepinizin emeğine sağlık. Hepinize teşekkür ederim.

Bütçenizin de 2027 yılında hayırlı olmasını diliyorum.

Hepinize saygılar sunarım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ederim.

Sayın Gündoğdu...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Örnek alın biraz, örnek. Hak teslimi yapmak kadar güzel bir şey yok ya.

EVRİM RIZVANOĞLU EMİR (İstanbul) - Neyi örnek alacakmışım ya? Kimi örnek alacağımı size mi soracağız?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sana demedik ya!

EVRİM RIZVANOĞLU EMİR (İstanbul) - "Örnek alın." diyorsun, burada herkes milletvekili.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...

GÜRSEL EROL (Elâzığ) - O doğru değil, herkesin tarzı farklıdır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri, yani her milletvekilinin konuşmasından sonra böyle bir tartışmayı yaşamayalım lütfen, istirham ediyorum.

EVRİM RIZVANOĞLU EMİR (İstanbul) - "Biraz örnek alın." diyor, ne demek "Örnek alın." yani? Niye ben ondan örnek alıyormuşum?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Efendim, ben size "Örnek alın." demedim Sayın Rızvanoğlu.

EVRİM RIZVANOĞLU EMİR (İstanbul) - Siz değil, o Başkanım, o, o!

CAVİT ARI (Antalya) - Birisi yağlamayı sever, birisi estirmeyi sever kardeşim ya.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, değerli milletvekilleri...

EVRİM RIZVANOĞLU EMİR (İstanbul) - Hepimizin belli bir yaşı ve konumu var. Kim kimden ne diye örnek alıyormuş ya?
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, hepiniz...
EVRİM RIZVANOĞLU EMİR (İstanbul) - Sen git önce kendini biraz daha eğit, kadınlarla nasıl konuşacağını bil.
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli....
CAVİT ARI (Antalya) - Ciddiye alma, gerek yok.
YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Almayın ağabey, almayın!
EVRİM RIZVANOĞLU EMİR (İstanbul) - Zaten almayacağım, seni mi dikkate alacağım?
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, herkes ne alacağını bilir, teşekkür ediyorum.
EVRİM RIZVANOĞLU EMİR (İstanbul) - Ya, bunu söylemek çok yanlış Sayın Başkanım, burada herkes milletvekili, konuma saygı denilen bir şey var.
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Onu diyorum.
YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Ne var, hakaret mi ettim ya?
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kırkpınar, tamam.
EVRİM RIZVANOĞLU EMİR (İstanbul) - Hayır, ben neden sen dedin diye asla tasvip etmediğim bir insanı örnek alacağım? Neden? Yeteri kadar övmüyorum diye mi?
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Rızvanoğlu...
SEYİT TORUN (Ordu) - Senin aklın sana yetiyor mu?
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Torun...
Değerli milletvekilleri, burada milletvekili olup buraya kadar gelmişse insanlar neyi nasıl yapacağını kendi muhakemelerine göre yapabilirler diye düşünüyorum. Dolayısıyla, kimi örnek alacaklarına veya almayacaklarını...
EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Söylemeye gerek yok.
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Açıkkapı...
Tabii, siz birbirinize bu konularda hatırlatmada bulunmayın, herkes ne yapacağını yapsın.
Evet, Sayın Gündoğdu, buyurun
VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; bugün burada da aslında rakamları değil de biraz da anlayışı konuşmak istiyorum çünkü rakamları belirleyen arkasındaki anlayıştır. Masanızdaki suya bakarken o suya yani temiz suya ulaşamayanla da bir hatırlayın. Yemeğinizi yerken tarım topraklarına hasret kalan ülkeleri, o toplumları bir düşünün. Her aldığınız nefeste doğanın, coğrafyanın bize armağan ettiği ormanlarımızı, meralarımızı bir düşünün ve ülkesinde ormana, temiz havaya hasret kalanları özellikle düşünün. Denizleri, gölleri, akarsularımızı, zengin su kaynaklarımızı düşünün ve onların yaşamımıza kattığı değerleri bir düşünün. Düşünün ki böylesi eşsiz coğrafya zenginliklerine hasret kalanları hep birlikte hatırlayalım. Hatırlayalım ki size emanet edilen bu doğaya ve çocuklarımıza bırakacağımız mirasa da halel gelmesin.

Bir gün çocuklarımız bize şu soruyu soracak Sayın Bakanım: "Siz bu ülkenin ormanlarını, derelerini, suyunu, toprağını korumak için ne yaptınız?" diyecekler. O gün ne cevap vereceğiz, ben de merak ediyorum. Onlara yanan ormanları mı anlatacağız, kuruyan dereleri mi anlatacağız, kirlenen Ergene'yi mi anlatacağız, yoksa bir avuç rant uğruna yok edilen doğal güzellikleri mi anlatacağız? Çünkü doğa kendini gerçekten savunamaz. Orman konuşamaz, dere hesap soramaz ama biz soracağız çünkü çevre meselesi bir yaşam meselesidir ve siyasetüstüdür.

Yirmi beş yıldır bu ülkeyi yöneten iktidara şunu soruyorum: Sayın Bakanım, çevreyi korumakla mı görevlisiniz, yoksa doğayı şirketlerin kullanımına açmakla mı? Bunu neden soracağımı ilerleyen dakikalarda anlayacaksınız. Maden ruhsatlarından sanayi yatırımlarına kadar çevresel kaygılar neden sürekli ikinci plana itiliyor? 2002-2025 yılları arasında karara bağlanan yaklaşık 88.400 başvurunun yüzde 99'u "ÇED Olumlu" veya "ÇED Gerekli Değildir" diye onaylanırken doğrudan "ÇED Olumsuz" kararı verilen projelerin oranıysa oran olarak sadece binde 1'in altındadır. Bu sonuçlar Bakanlığın denetiminden çok sanki bir onay makamını hatırlatıyor. İliç'te 9 işçinin hayatını kaybettiği facianın ardından kapasite artışına "ÇED Olumlu" kararı veren Bakanlık olarak da sorumluluk üstlenmediniz. Mahkemelerin iptal ettiği ÇED kararlarının 2009/7 sayılı Genelge üzerinden yeniden onaylanması yargı kararlarını etkisizleştirmek değil midir?

Sıfır atık politikası yürüttüğünüzü söylüyorsunuz. Peki, Avrupa'dan yüz binlerce ton plastik atık ithalatına neden izin veriyorsunuz? İthal edilen atıkların yüzde kaçının geri dönüşümü sağlanıyor, yüzde kaçı topraklarımızda kalıyor? Ormanları kim koruyacak? Dereleri kim temizleyecek? Tarım topraklarımızı kim kurtaracak? Yani kısacası, Sayın Bakanım, yirmi beş yılda ne değişti? Ormanlarımız maden sahalarına açıldı, derelerimiz kirletildi, kıyılarımızı betonlaştı, tarım alanlarımız yapılaşmanın baskısı altında. Zeytinlikler, meralar, su havzaları rant projelerinin maalesef hedefi oldu. Yangınlarda ormanlarımızı kaybettik. Sellerde evlerimizi, tarlalarımızı kaybettik. Kuraklıkta çiftçimizin emeğini kaybettik ama kimse hesap vermedi.

Bir çiftçimizi düşünün, sabah tarlasına gidiyor, emeğini toprağa veriyor ama sulayacak su bulamıyor; elektrik faturası, mazot faturası, gübre parası belini büküyor; bir de iklim kriziyle mücadele ediyor. Şimdi, buradan sormak isterim: Çiftçiyi yalnız bırakan bu düzenin adı kalkınma mıdır? Toprağı korumayan çiftçiyi de koruyamaz. Marmara Denizi müsilajla alarm veriyor, Ergene yıllardır kirlilikle mücadele ediyor, Akbelen'de ağaçlar için insanlar mücadele ediyor. Her defasında aynı soruyu soruyoruz: Denetim nerede, önlem nerede, sorumluluk nerede? Çevreyi kirleten şirketlerin arkasında kim var? Halkın sağlığını kim savunacak?

Değerli arkadaşlar, şimdi Antalya'da katılım sağladığımız COP31 konuşuluyor, dünya liderleri iklim krizini tartışıyor, fotoğraflar çekildi, güzel sözler söylendi; peki, gerçekler ne? Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri fosil yakıt şirketlerinin olağanüstü kârlılığının vergilendirilmesini istiyor. Açıkça söylüyor: "Kirleten ödemeli." Hatta fosil yakıt şirketlerinin dinozorlar gibi yok olmasının gerektiğini söylüyorlar, ifade ediyorlar. Peki, biz ne yapıyoruz? Bir tarafta iklim zirvesine ev sahipliği yapıyoruz, diğer tarafta kömür projeleriyle, fosil yakıt bağımlılığıyla ilgili eleştirilerin de hedefindeyiz. COP31 değerlendirmesi de çok açık, Greenpeace'in "Güçlü söylem var ama somut hedefler yetersiz." diyor Sayın Bakanım. O zaman sormak lazım: COP31'in ardından Türkiye'nin iklim mücadelesine hangi somut kazanımlar eklendi? Açıklanan hedeflerin hangisi için takvim, bütçe ve yaptırım belirlendi? Fosil yakıtlardan çıkışın takvimi nedir Sayın Bakanım? Yenilenebilir enerjiye geçişin güvencesi nerede, acil geçiş nerede, iklim finansmanı nerede? Sormak lazım, elektrifikasyon hangi enerjiyle sağlanacak; kömürle mi, güneşle mi, rüzgârla mı? İklim Zirvesi'nde verilen söz ülkenin toprağında karşılık bulmuyorsa o sözün değeri yoktur efendim. COP31 bir uygulama zirvesi, bir karar zirvesi, bir mutabakat zirvesi maalesef olamadı, hafızalarda sadece yaşanan diplomatik kriz kaldı.

Sayın milletvekilleri, iklim krizinin faturasını çiftçiye, işçiye, emekliye kesemezsiniz. Milyarlarca lira kazanan kirleticilerden hesap sormadan iklim adaleti de sağlanamaz. Bir de enerji dönüşümünün başka bir tehlikesi var, doğayı koruma iddiasıyla yeni sermaye ve karbon piyasaları oluşturuluyor, büyük finans kuruluşları, enerji şirketleri ve lobiler bu dönüşümde söz sahibi olmak istiyor. Buradan sormak lazım: Bu dönüşümün kazananı kim olacak; halk mı yoksa büyük şirketler mi? Yeşil Dönüşüm yeni bir rant düzenine dönüşmemelidir. Sürdürülebilir bir gelecek kendiliğinden oluşmaz; bilim, teknoloji ve mühendislik gerektirir. Bu arada, çevresel sürdürülebilirliğin en önemli aktörlerinden olan binlerce çevre mühendisimiz, pırıl pırıl genç beyinlerimiz de görev bekliyor Sayın Bakanım.

Değerli milletvekilleri, şimdi de gelip kendi bölgem Trakya'ya, Kırklareline'de de gelmek istedim. Istrancalar Trakya'nın su kaynağıdır, ormanıdır, nefesidir, Trakya'nın yaşam kaynağıdır. Bir köylümüzün çeşmesinden akan suyu düşünün, o sıra yalnızca bir bardak su değildir emin olun ki, hayvancılıktır, tarımdır, çocuğunun geleceğidir. Peki, bu suyu korumak için biz ne yapıyoruz? Ergene'nin kirliliği ortada, sanayinin, tarımın ve yerleşimlerin su üzerindeki baskısı ortada, taş ocakları ve madencilik faaliyetleri ve doğal alanları üzerindeki baskılar ortada. Trakya'nın toprağı sınırsız değildir, inanın, suyu da sınırsız değildir, doğası sınırsız değildir. Şimdi, bir de nükleer santral meselesiyle karşı karşıyayız Sayın Bakanım. Bakanlığın 15 Mayıs 2026 tarihli 7/44672 esas numaralı soru önergeme verdiği yanıtı hatırlatmak istiyorum, Bakanlık diyor ki: Yer seçimi çalışmalarına 2013 yılında başlanmış, 2024 yılında teknik saha araştırmalarına geçilmiş, etütler devam ediyor ancak santralin kurulacağı henüz kesinleşmemiş. Tam on üç yıldır araştırma yapılıyor ve buradan sormamız gerekiyor Sayın Bakanım; Hangi alanlarda araştırma yapıldı? Hangi köyler bu araştırmalar içinde? Arazi kullanım izinlerini kim verdi, hangi tarihte verdi? Koordinatlar nerede, bilimsel raporlar nerede, risk analizleri nerede, bunların hiçbir tanesini göremiyoruz. Bakanlık vatandaşlarını bilgilendirdiğini bu arada söylüyor Sayın Bakanım. Kim bilgilendirildi, soruyoruz, kimsenin haberi yok. Ne zaman bilgilendirildi, bundan da kimsenin haberi yok. Nerede bilgilendirildi, nerede yapıldı, bundan da kimsenin bilgisi yok. Bir köylü kendi toprağının araştırılmasının yapıldığını bilmiyorsa buna bilgilendirme mi denir, onu da sizin takdirinize bırakıyorum Sayın Bakanım.

Değerli arkadaşlar, halkın haberi olmadan halkın geleceği belirlenemez. Istrancalarda neler olacak? Su kaynaklarına ne olacak? Subasar ormanlarımız, endemik türlerimiz, tarım alanlarımız ne olacak? Ergene havzasının 1/100.000'li ölçekli çevre düzeni planında orman, tarım ve içme suyu koruma alanları açısından nükleer santral çalışmaları nasıl değerlendiriliyor? Trakya'da kömürlü termik santrallere ilişkin yargı kararlarının hepsi ortada ve bu yargı kararlarını her gün yüzlerce kez okuyoruz. Nükleer santral planlamasının hukuki ve çevresel dayanağı nedir; bunu öğrenmek istiyoruz. Bakanlık, ÇED ve halkın katılım süreçleri tamamlanmadan uygulamaya geçilemeyeceğini söylüyor. E, biz de diyoruz ki: Öyleyse bütün bilgileri açıklayın. Bilim insanlarını bir dinleyin. Halkı karar süreçlerine dâhil edin. Trakya'nın da sahipsiz olmadığını herkesin görmesini isteriz. Biz enerjiye karşı değiliz Sayın Bakanım, bilime de karşı değiliz, kalkınmaya da karşı değiliz; biz doğanın yok edilmesine karşı olduğumuzu belirtiyoruz. Biz halkın iradesinin yok sayılmasına karşıyız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederiz.

İYİ Parti Grubu adına ilk söz Hasan Toktaş.

HASAN TOKTAŞ (Bursa) - Sayın Bakanım, kıymetli milletvekilleri, Bakanlığımızın değerli bürokratları; öncelikle ben bütçe görüşmelerimizin, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bütçesinin hayırlı olmasını temenni ederek sözlerime başlamak istiyorum.

Sayın Bakanım, konuşmalarınızı dikkatlice dinledim. "Siyasi ayrım gözetmeksizin hizmet ediyoruz." dediniz. Sizin bu sözlerinizi aslında AK PARTİ'ye geçen belediye başkanları yalanlıyorlar. Neden yalanlıyorlar? Her biri işte "Tekirdağ'a daha iyi hizmet etmek için... Afyon'a daha iyi hizmet etmek için... İzmir'e daha iyi hizmet etmek için... Tirebolu'ya daha iyi hizmet etmek için..." diyor. Yani aslında burada demek istedikleri şu: "Muhalefetteyken gerekli yardım ve desteği devlet ve hükûmetten alamıyoruz." Ben de bu konuda bir hatırlatma yapmak istiyorum. Mesela, bizim Afyon'da 60 tane belediye var, 2 tanesi bizde; Çay ve Dereçine. İşte Çanakkale'de 23 tane belediye var, 1 tanesi bizde; Lapseki. Sadece bu belediyelerin İller Bankasından, Çevre Ajansından, diğer tüm bakanlıklardan yani devletten almış olduğu -nüfus başına bir oranlamayla bunu tespit edebilirsiniz- yardımları diğer belediyelerle,

size ait olan belediyelerle mukayese edin lütfen; bu konuda bir eşitlik söz konusu ise gerçekten size teşekkür ederiz ama eşitlik söz konusu değilse de bu sözünüzün havada kalacağını belirtmek istiyorum.

Sayın Bakanım, ben öncelikle Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünden başlamak istiyorum. Bu, benim meslek mensubu olduğum, her zaman minnet duyduğum... Çünkü ben Tapu ve Kadastro Meslek Lisesi'nin devlet parasız yatılı mezunuyum, dolayısıyla kendimi oraya ait hisseden bir insanım. Tapu ve Kadastronun yapmış olduğu çalışmaların Türkiye'ye bir altyapı oluşturması açısından ne denli önemli olduğunu da son derece iyi biliyorum. Aslında Türkiye'yi bir sistem olarak düşünürsek, bu sistemin işleyebilmesi açısından Tapu ve Kadastronun oluşturmuş olduğu altlıklar gerçekten çok önemli. Bu konuda, Genel Müdürlüğün mülkiyet yönetim sistemi üzerine yapmış olduğu çok faydalı, verimli bir çalışma var. Bu çalışmanın da işte 2027 sonu itibarıyla bitirilmesi planlanıyor. Yani bu şu demek aslında, siz biliyorsunuz mutlaka ama açıklamak isterim. Sisteme girdiğinizde tüm gayrimenkul yönetimini, işte gayrimenkulün değerini yani bir vatandaş bir yerden daire alacaksa, tarla olacak, arsa alacaksa üç boyutlu haritalarla desteklenmiş olan bu sistemde parsel girildiğinde ya da adres girildiğinde orayı görebileceği bir sistemden söz ediyoruz. Bunun tüm kamu kurumlarına, bankalara, efendim, mahkemelere, bilirkişilere çok ciddi katkı sağlayacağını düşünüyorum. Ama bütün bu olumlu çalışmaların yanında yine hâlâ eksiğimiz olan bazı konular var. Ben bunları Sayın Genel Müdürümüze de rapor olarak bu görüşmelerden sonra ileteceğim. Mesela, Türkiye'mizin önemli büyük kentlerinde, İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa gibi henüz hâlâ bir koordinat birliği sağlanamamış durumda; bunun bir an evvel sağlanması... İşte cumhuriyetin 2'nci yüzyılındayız. Türkiye'de kadastral yenileme çalışmaları tam manasıyla henüz bitmiş değil, bunun bir an evvel bitirilmesi ki birçok ülkeye üçüncü, beşinci kadastroları yapılıyor ama bu yenileme çalışmalarında da dikkat edilmesi gereken bazı hususlar var. Örneğin, yenileme ihaleleri yapılırken "taşeron, taşeronun taşeronu" şeklinde bir silsileyle gittiği için, yani değerinin altında bu ihaleler aslında gittiği için yenileme çalışmaları hem meslektaşlarımız hem vatandaşlar tarafından ciddi şikâyete konu oluyor: "Keşke önceki dursaydı, yenilendi, daha çok sorun." Bu neyi oluşturuyor? Mahkemelerimize ciddi bir yük oluşturuyor çünkü on binlerce, yüz binlerce parselin yeniden ölçülmesi ve burada -kabul edilebilir yüzde 2 hatadır bizim meslekte- daha üzerinde hatalarla karşılaştığımızda da bu maalesef mahkemelere yük olarak dönmektedir. Bu konularda hassasiyet rica ediyoruz.

Yine, tapu kadastronun... Mesela 2-3 ilin bağlı olduğu bölge müdürlükleri var, bunların yeniden gözden geçirilmesi, buradaki personellerin aslında daha farklı şekilde değerlendirilmesi gerekmekte diye düşünüyorum.

Sayın Bakanım, "Yaşanabilir planlı şehirler." dediniz, katılıyorum, gerçekten üçüncü bin yıldayız, Türkiye'de yaşanabilir şehirlere ihtiyacımız var ama 2026 yılında henüz Bursa'nın 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planı bitmedi mesela. Hani siz "yaşanabilir şehir" diyorsunuz ama plan bitmedi ya. Yine, mesela şehir plancısı olmayan belediyeler var. Örnek vereyim, çok küçük belediyelerden söz etmiyorum, 3 bin, 5 bin nüfuslu dağ ilçelerimizde yok mesela bizim, küçük belediyeler ama Orhaneli Belediyesinde mutlaka olmalı, hatta diğerlerinde de olmalı, sonuçta orası büyükşehirde olduğu için köyler de ilçe belediyesine bağlı. Orhangazi Belediyesinde bildiğim kadarıyla şehir plancısı yok, Orhangazi'nin nüfusu 100 bin. Yani böyle bir ilçede şehir plancısının olmaması kabul edilebilir bir durum değil.

Yine, plan üzerinden üretilen değerler, rantlar. Bu konuyla alakalı, üretilen değerle ilgili bir değer artışı. Bu değer artışından elde edilen, belirlenen kaynağın da bir kısmı bakanlığa, bir kısmı büyükşehre, bir kısmı ilçe belediyesine aktarılıyor ama farkında mısınız bilmiyorum mesela bu plan değişikliğini vatandaşın talebi üzerine yaptığımız da bu gerçekleşiyor ama bir parsel düşünün, bu parselde doğrudan resen bakanlık ya da resen belediye plan değişikliği ya da bir revizyon değişikliği yaptığında bir rant artışı söz konusu ise bu durumda değer artışına söz konusu oluyor. Ben olmuyor diye biliyorum. Burada kişiyi kayırmak yani örneğin ben sizin yandaşınızım diyelim, burada benim parselimle ilgili resen yapılmış olan bir değer artışında ben milyarları elde edebilirim ama bu konuda kamuya herhangi bir şey gelmiyor. Demek istediğim şu: Kentin ürettiği rant mutlaka kente kalmalıdır. Bursa'dan örnek vereyim yine: TEKNOSAB, sanayi bölgesi, 1 milyar dolar rant üretildi ve bu birilerinin cebine gitti. Bursa Büyükşehir Belediyesinin tüm borcu 1 milyar dolar değildir örneğin. Dolayısıyla bu konulara dikkat edilmesi gerekmektedir diye düşünüyorum.

Yine, Çevre Bakanlığının çevresel izleme ve denetim mekanizmasının bel kemiğini oluşturan çevre laboratuvarları, bunlardan söz etmek istiyorum. Geçtiğimiz yılda bu konuda çeşitli konuları gündeme getirmiştim, teşekkür ediyorum bunlarla ilgilenmiştiniz, hassasiyet göstermiştiniz. Bu çevre laboratuvarlarının analiz cihazları, kimyasalları, akaryakıt giderleri, konaklama giderleri... Çünkü Türkiye genelinde bunlar ölçümler yapıyorlar. Bu konuda da bu yıl fiyat artışlarının en azından asgari ücretteki fiyat artışının altında kalmaması konusunda da hassasiyet rica ediyorum.

Yine, Sayın Bakanım, bu COP31'le alakalı Meclis kürsüsünde de ben bunu ifade ettim. COP31'deki organizasyon gerçekten başarılıdır, bu konuda şahsınıza ve Bakanlık bürokratlarına teşekkür ediyorum. Ancak kendi evimizde yapılan bu COP31'de ev sahibi olarak bir diplomatik krizin de sorumlusu gibi algılanmamızdan daha âdeta rahatsızlık duyuyorum. Bir sonuç üretilememesi, elbette bütün ülkelerin mutabakatının olduğunun farkındayız ama Türkiye bu konuda bir diplomatik başarıyı Avustralya'yla beraber göstermeliydi. Mesele şu anda Avustralya'da hükûmete çok ciddi eleştiriler var ama biz Türkiye'de bunu, evet, organizasyon yönüyle başarılı bulmakla beraber bu eksiği gündeme getiremiyoruz. Yani "Getiremiyoruz." derken biz muhalefet milletvekilleri olarak bunu gündeme getiriyoruz ama siz üzerinize hiç almıyorsunuz, iktidar üzerine hiç almıyor. Çıkıp kürsüye konuşan arkadaşlarımız bunu kusursuz bir başarı gibi takdim ediyorlar, eleştirimiz bu. Başarılı gördüğümüze teşekkür ediyoruz ama ortada bir eksiklik varsa da bunun mutlaka muhasebe edilmesi gerektiğini düşünüyoruz. "Türkiye bu konuda nerede eksik kalmıştır? Bu eksikliklerimizi önümüzdeki süreçte nasıl giderebiliriz?"i mutlaka değerlendirmemiz gerekir diye düşünüyorum.

Biz İYİ Parti olarak COP31'e büyük önem verdik ve bu önemimizi de başta Sayın Genel Başkanımız Müsavat Dervişoğlu olmak üzere kalabalık bir heyetle COP31'i ziyaret ederek gösterdik; COP31 Manifestomuzu açıkladık. Ben bunu Çevre Komisyonu üyelerimize de takdim ettim, sizlere de takdim edeceğim. Bu konuda parti olarak ciddi bir çalışma yaptık ve Antalya'ya gelerek hem grup toplantımızı hem de COP31 Manifestomuzu orada açıkladık. Mutlaka eksikleri olabilir ama bu konuda da ciddi katkısı olabileceğini düşünüyorum.

Bütçemizin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - İkinci konuşmacı Rıdvan Uz.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Kıymetli milletvekilleri, Sayın Bakanım, değerli hazırun, kıymetli basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum. Konuşmaya başlamadan önce ben Sayın Mehmet Muş ve AK PARTİ milletvekilleri gibi parti değiştirmeyi ahlaklı bulmadığımı bir kez daha ifade etmek istiyorum. Burada ben Sayın Cumhurbaşkanıma katılıyorum. Sayın Cumhurbaşkanım "Hırsızlığın her türlüsü kötüdür ama en büyük hırsızlık, en büyük yolsuzluk millî irade hırsızlığıdır." diyor; buna katılıyorum. Dolayısıyla AK PARTİ Grubunun Sayın Cumhurbaşkanımı dinlememesini de yadırgıyorum. Neden? Çünkü toplamda 152 belediye el değiştirmiş, tam 152 belediye. Yani nüfusun, seçmenin 21 milyon 715 bin 865'ine tekabül eden ve Türkiye'de neredeyse yüzde 40 millî iradenin sakatlanmasına sebebiyet veren bir sonuçla karşı karşıyayız. Bunu AK PARTİ yapıyorsa, Sayın Cumhurbaşkanı mı yapıyorsa, hangisiyse bunun bir açıklamasını da bekliyorum çünkü konu buradan başlamıştı.

Gelelim bütçemize: Bütçemize öncelikle İliç'le başlamak istiyorum çünkü İliç'te biz Komisyondaydık, milletvekili olarak da İliç Komisyonunda yer aldık. Elimizde bununla ilgili belgeler, izinler, imzalar var, hatta o imzalardan bir tanesi de Sayın Bakanım size ait. 7 Ekim 2021 tarihli kapasite artışına ilişkin "ÇED Olumlu" kararında sizin imzanız var yani yığın liçi sahasının 4A'dan 4B'ye ilave izinlerini siz vermişsiniz. İşte o büyük yıkıma neden olan durum da tam da bu. Kapasite artırılırken bu yığının oluşturacağı riskleri kim hesapladı, kim denetledi; hangi teknik gerekçelerle bu izinler verildi? 13 Şubat 2024 tarihinde 9 insanımızı kaybettik biz burada. İşçilerin güvenliği için belirlenen, tehlike anında sığınmaları gereken güvenli alan maalesef insanlarımızın mezarı oldu. İnsanların hayatta kalabilmek için kaçtıkları yer öldükleri yer oldu Sayın Bakan. Bundan daha vahim bir denetimsizlik olabilir mi?

Peki, sonrasında 23 Mayıs 2024 tarihli bilirkişi raporunda "ÇED Olumlu" kararına imza atan yetkililer asli kusurlu olarak değerlendirildi dolayısıyla sizin sorumluluğunuz da gündeme geldi. Aradan altı ay geçti; yeni bir bilirkişi heyeti, yeni bir bilirkişi raporu ortaya çıktı. Bir baktık ki Bakanlığınızın kusuru kalmamış, sizin sorumluluğunuz hiç kalmamış. Neden değişti bu Sayın Bakanım? Verdiğiniz izinler mi değişti, attığınız imza mı değişti, facianın meydana geldiği yer mi değişti? Bu raporda asli kusurlu görülen yetkililer bir başka raporda nasıl kusursuz bir duruma gelebiliyor? 43 sanığın yargılandığı davada tek bir tutuklu sanık kalmadı. Haklarında yakalama kararı bulunan 7 sanık var. Şirketin üst düzey yöneticilerinden hâlâ Türk adaletinin karşısına çıkarılmayanlar var. 9 insanımız toprağın altında, aileleri adalet arıyor, bir de madenin yeniden faaliyete geçirilmesini şu anda konuşuyoruz. Hangi izinlerle, hangi teknik raporlarla, hangi denetimler neticesinde yapıyoruz? 4A ve 4B fazlarına ilişkin izinler dâhil olmak üzere bütün bu belgeleri Komisyonumuza sunmanızı istiyoruz. Şirketin faaliyetlerine yeniden başlaması sizin siyasi sorumluluğunuzu sona erdirmiyor.

İliç dosyası bizim için kapanmamıştır, kapanmayacaktır. Her biriniz bağımsız Türk yargısının önünde hesap vereceksiniz. Usulsüzlük yapan kim olursa olsun biz bunların hesabını milletimiz adına sormaya devam edeceğiz. Uydurulmuş bilirkişi raporları sizi de o imzaları atanları da unutmadık, unutturmayacak. Dediğim gibi, günü geldiğinde hesaplaşacağız.

Sayın Bakanım, şimdi gelelim Bakanlık bütçenize. 2026 yılında Bakanlığınıza 275 milyar lirayla başlangıç ödeneği verilmiş. 2027 yılı için yaklaşık 640 milyar 648 milyon lira istiyorsunuz. Cari fiyatlarla yüzde 133'lük bir artış var. Elbette Bakanlığınızın ihtiyaçları vardır ancak bu yetkiyi değerlendirirken önümüzde yine sizin imzanızı taşıyan bir başka belge var; Bakanlığınızın 2025 yılı kesin hesabı 219,3 milyar lira ödenekle başlıyor. Yıl içerisinde bu ödenek 375 milyar liraya ulaşıyor. Gerçekleşen harcamanız 360 milyar lira. Yani yıl sonunda harcadığınız para başlangıçta Meclisin önüne getirdiğiniz tutarı yaklaşık 140 milyar lira aştığını görüyoruz. Yapı İşleri Genel Müdürlüğümüze bakıyoruz; başlangıç ödeneği yaklaşık 30 milyar, yıl içerisinde ulaşılan ödenek 181 milyar, gerçekleşen harcama 170 milyar. Deprem bölgesinde ihtiyaç duyulduğunda devlet elbette kaynağını bulacak, biz de sonuna kadar destekleyeceğiz ancak tek bir genel müdürlükte başlangıçta öngörülen harcamayı 140 milyar lira aşıyorsunuz. Bu Meclis de o paranın nereye harcandığını bilecek, hangi işin yapıldığını, kime verildiğini, sözleşme bedelini, gerçekleşme oranını ve teslim tarihini bilecek. Milletin parasını harcamak yetki ise o paranın hesabını vermek de vazifedir.

Sayın Bakan, geçen yıl bu Komisyonda 500 bin sosyal konut için 5 milyon 314 bin vatandaşımızın başvurduğunu söylemiştiniz. Bunu Hükûmetimize duyulan güvenle açıklamıştınız. Her konuta 10'dan fazla başvuru düşüyor. İnsanlar o kuyruğa iktidarınıza güven oyu vermek için değil, başlarını sokacak bir evleri olsun diye girdiler. Vatandaşın çaresizliği siyasi başarı diye anlatılamaz. Kurada adı çıkan işçi evinin anahtarını teslim alana kadar hem kirasını hem taksitini ödeyecek. Emekli, iki yıl sonra ödeyeceği taksitin maaşının ne kadarına karşılık geleceğini de maalesef bilmiyor.

Sayın Bakanım, Hazine ve Maliye Bakanlığının 3 Eylül 2026 tarihli tablosunda Bakanlığınıza ayrılan 25 iç denetçi kadrosunun 12'si boş görünüyor. 1.000 çevre mühendisi ataması yapılamıyor, neredeyse yarısı boş. 640 milyar liralık bütçe istiyorsunuz ama 25 iç denetçi kadrosunu dolduramıyorsunuz, denetlenmeyi çok sevmiyorsunuz herhâlde. Denetlendikçe fon krizine benzer krizler çıkabilir diye mi korkuyorsunuz? Bakın, bizim kimsenin malında, mülkünde gözümüz yok. Bu, büyük milletin parasıdır ve iradesidir. Siz bir ihale kararıyla milyarlarca liralık işin kime verileceğini belirliyorsunuz. Bir hak edişe atılan imzaya hazineden milyonlarca lira ödeme çıkıyor. Böylesine büyük yetkiler kullanılan bir Bakanlıkta üst düzey bürokratların göreve gelmeden önceki

mal varlıkları ile bugünkü mal varlıklarını karşılaştırıyor musunuz? Görev süreleri içerisinde gelirleriyle izah edilemeyen bir mal varlığı artışı tespit edildi mi? Edildiyse ne yaptınız? Devletin namuslu bürokratlarına yapılabilecek en büyük haksızlık, vazifesini kötüye kullananlarla birlikte töhmet altında kalmasına göz yummaktır. Bunun çözümü de bellidir: Mal bildirimlerini karşılaştırın, şüpheli artışları inceleyin, usulsüzlük varsa gereğini yapın. Boş bıraktığınız denetçi kadrolarını da bir an önce doldurun. Sonuçlarını da Komisyona getirip paylaşın. Devletin imza atacak bürokrata olduğu kadar o imzanın hesabını soracak bürokratlara da ihtiyaç vardır.

Sayın Bakanım, Çanakkale'de de size doğrudan yöneltecek taleplerimiz var. Kent merkezinin içme ve kullanma suyunu Atikhisar Barajı'ndan karşılıyoruz. Bu barajı besleyen havzada Bakanlığınızın verdiği çevre izinlerini, denetim tarihlerini ve denetim sonuçlarını tek bir harita üzerinde yayınlayalım. Köyün muhtarı kendi köyü hakkında Ankara'da alınan kararı öğrenebilmek için kapı kapı dolaşmasın. Bir projeyi değerlendirirken aynı havzadaki diğer faaliyetlerin oluşturduğu toplam çevresel riski de dikkate alın. İliç'te yaşananlardan ders çıkarmamız lazım. Bu, yeni facialarn yaşanmasının önüne geçilmesi bakımından önemlidir. Çanakkale'nin suyunu korumak bu memleketin toprağına ve geleceğine sahip çıkmaktır.

2027 yılı bütçe teklifinizde çevre koruma hizmetlerine yaklaşık 29 milyar lira ayrılıyor. Bakanlık bütçesinin yüzde 4,5'i. Bu paranın karşılığını görmek istiyoruz. Denetim yaptığınızı söylemeniz yetmez, denetimin sonucunda neyin değiştirdiğini ortaya koymalısınız.

Sayın Başkan, kıymetli Komisyon üyeleri; Bakanlığın bütçe teklifinde cari transferler 308 milyar, sermaye transferi 255 milyar, toplamda 564 milyar lira; istenen her yüz liranın yaklaşık 88 lirası bu iki kalemde. Sayın Bakan, konuşmamın başında İliç'ten bahsetmiştim. Hiç ders alınmamış gibi Kaz Dağları'nı da Cengiz'e verdiniz, altın arama çevre izni ona verilmiş, 253 bin ağaç kesilmiş, su havzaları kirletilmiş, tarihî sit alanlarının ırzına geçilmiştir. Devlet yönetmek para harcamak değil sadece Sayın Bakanım, imza atmak da değildir; devlet yönetmek sorumluluktur. İYİ Parti olarak, milletin hazinesinden çıkan paranın milletimizin kaybettiği her bir canın da hesabını sormakla da yükümlüyüz diyor, hazırunu saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Evet, YENİ YOL Partisi adına Mehmet Atmaca.

MEHMET ATMACA (Bursa) - Evet Kıymetli Başkanım, Değerli Bakanım, Bakan Yardımcılarım, kıymetli bürokratlar ve çok değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selam selamlıyorum.

Tabii, bu yılki Sayın Bakanımızın sunumunu geçen yıla göre biraz daha ben eksik gördüm çünkü 2027'ye ait pek bir şey yok orada sadece 2026'da yapılan bir kısım icraatların özetini gördük.

Yine, bütçe incelendiğinde zaten bütçede geçen yıla göre yüzde 130 gibi bir artış var ancak bütçenin yüzde 85'i müteahhitlik, konut yapma, işte, kentsel dönüşüm ve müteahhitlik işi yani. Çevre ve şehircilikle ilgili ayrılan pay yüzde 15. İklim değişikliğiyle ilgili bu görüntü, bu Bakanlığın çevreye ve şehirciliğe verdiği önemi aslında ortaya koymuş oluyor yani bu artış sadece konut yapmaya, sosyal konut ve kentsel dönüşüm projelerine harcanmış olacak. Biz kentsel dönüşümü bir şehircilik yatırımı olarak görmüyoruz çünkü şehircilik ilkelerini ihlal eden uygulamalar var.

Tabii, ben çevreyle ilgili bazı sorunlardan bahsetmek istiyorum. Özellikle "çevre" deyince başta, işte, göllerimiz, nehirlerimiz ve hava konularında çok ciddi sorunlar var. Ben ilimde bulunan İznik Gölü'nden bahsetmek istiyorum. Sayın Bakanım, DSİ'nin ölçümlerini ve uydu verilerini kullanan bir araştırmaya göre İznik Gölü'nün su seviyesi 2014 ve 24 yılları arasında yılda 23 santimetre düştüğü ve yaklaşık 3 kilometrekare de alanın düşüldüğü ölçüldü. Bu göl hâlâ tahrip edilmeye devam ediliyor, özellikle Cargill ve Gemlik Gübre fabrikalarının çektiği aşırı sudan ötürü bu göl ölüyor ve bu göle hiçbir önlem yok. Bu göle bağlanması gereken bazı nehirler var, çaylar var onlar da maalesef hiçbir gündemde yok. Yine, Ulubat Gölü... 1998'den beri Ramsar Sözleşmesi kapsamında korunması gereken Ulubat Gölünün su yüzeyi de Bursa Teknik Üniversitesi araştırmacılarının uydu görüntülerine dayanan çalışmalarına göre 2002 ile 2022 arasında 136,1 kilometre kareden 114,5 kilometrekareye gerilemiş oldu yani yaklaşık yüzde 16'lık bir kayıp var. Bu gölle de ilgili hiçbir koruma maalesef göremedik sizin bu sunumunuzda .Türkiye'deki hemen hemen diğer bütün göllerde benzer riskler var, işte, Eğridir, Beyşehir, Akşehir, Eber, Bafa, Burdur gölleri kuraklık riski altında. Sapanca Gölü'nde de 2025'te yaklaşık 72 milyon metreküp su kaybı yaşandı. Ayrıca, 2021'de Uzungöl'ü eski hâline getireceğinizi söylemiştiniz ve 5 etaplık bir proje açıklamıştınız. Bakanlığınızın yönetin planında derelerin göle toprak ve taş taşıdığına dikkat çekmiştiniz. 5 etabın kaçını tamamladınız? Maalesef, Uzun Göl de küçülmeye devam devam ediyor.

Dipsiz Göl... Sayın Bakanım, Gümüşhane'nin Taşköprü Yaylası'ndaki on iki bin yıllık Dipsiz Göl, sizin Bakanlığınız döneminde izinli define kazısı için boşaltılmıştı ve ardından da kamuoyu baskısıyla gölü eski doğal hâline kavuşturacağınızı ve çevresini doğal sit alanı ilan edeceğinizi söylemiştiniz, bunun için 4 maddelik bir eylem planı açıklamıştınız ama geçen yedi yıla rağmen Dipsiz Göl bugün maalesef aynı durumda, orada da ihmalleriniz ortada.

Tabii, çaylarımız en büyük problemlerimiz. Yine Bursa'mızda bulunan Nilüfer Çayı'yla ilgili olarak Bursa Valiliğinin Şubat 2025'te yaptırdığı denetimde 2.021 ayrı noktadan atık suların arıtılmadan Nilüfer Çayı'na ve kollarına karıştığı belirlendi. Dere yatağının 36 ayrı noktasında ise evlerden çıkan çöplere rastlanmış ve maalesef Nilüfer Çayı tam bir çevre felaketi ve buna benzer birçok daha nehirlerimiz maalesef öyle.

Yine, Hazar Gölü'yle ilgili olarak da Bermaz Çevirme Kanalı'ndaki taşkınların göle taşıdığı çamur ve yol açtığı kirlilik konusunda Bakanlığınıza yazılı bir soru önergesi ben vermiştim ama maalesef buna da henüz bir cevap alamadık. Doğal koruma statüsüne sahip Hazar Gölü için Bakanlığınızın bir eylem planı maalesef şu an yok.

Bakanlığınızın 2023 yılı değerlendirmesinde 75 ilimizin su kirliliğinin en önemli 3 çevre sorunu arasına gösterildi. İncelenen 498 su kaynağı ve ölçüm noktasının 399'unda evlerden gelen atık sular, 151'indeyse sanayi tesislerinden çıkan atık sular olası kirlilik nedenleri arasında yer aldı. Tarım ve Orman Bakanlığının çalışmalarında sanayi atıklarının Ergene Nehri'ni kirlettiğini ve Gediz Nehri'nin bazı kesimlerinde suyun çok kirli olduğunu gösteriyor. Ergene, Gediz, Büyük Menderes, Küçük Menderes havzalarında atık suların arıtılması için 2027 bütçesinden ne kadar ödenek ayırdınız? Bunu da göremedik maalesef.

Yine, Uzun Göl'de yaklaşık on beş sene önce bir arıtma tesisi yaptınız, birkaç sene çalıştı ve maalesef on yıldan fazladır Uzun Göl'deki arıtma tesisi çalışmıyor ve efendim, çürümeye terk edildi. Bu, hem millî servet olarak büyük bir kayıp; hem neden çalışmıyor? Onun da cevabını duymak isteriz.

Hava kirliliği konusunda da çok iyi değiliz. Özellikle Bursa'da hava kirliliği izin verilen limitlerin çok çok üstünde.

Müsilaj sorunu maalesef Gemlik'te görülmeye başlandı, bilmiyorum, bundan haberiniz var mı Sayın Bakanım? Geçtiğimiz günlerde Gemlik Belediyesi Körfez'de müsilajin yeniden görüldüğünü açıkladı, siz olmadığını ifade ettiniz demin. Bursa Büyükşehir Belediyesi 2025'te Karsak Deresi üzerinden Körfez'e ulaşan atık suyun arıtılması için Orhangazi'deki tesisin günlük kapasitesinin 151 bin metreküpe çıkarıldığını duyurmuştu. Bu kapasite artışı yeterli değildir, bunun artırılması lazım. Evet, buna benzer çok fazla göl ve nehirde maalesef sorun var, o yüzden Bakanlığınızın çevre konularında maalesef zayıf olduğunu görmekteyiz.

Yine, bu, Avrupa'dan ithal edilen çöplerle ilgili Avrupa Birliği 2025'te Birlik dışına gönderdiği 3 milyar 62 milyon ton geri dönüştürülebilir atık hurdanın 12.8 milyonu tonu maalesef Türkiye'ye gönderilmiştir. Avrupa'dan aldığımız plastik atık bir yılda yüzde 19 artarak yarım milyon tonu aştı. AB'nin OECD dışındaki ülkelere yönelik plastik atık ihracat yasağı Türkiye'yi kapsamıyor. Bu atıkların daha fazlasının ülkemize yönlenmesini önlemek için ne yaptınız? Kendi atığımızın ancak yüzde 37,5'ini geri kazanırken Avrupa'dan bu ölçekte plastik atık almak sıfır atık hedefiyle nasıl bağdaşabilir? Bu konularda da maalesef ciddi problemlerimiz var.

Tabii, en önemli konulardan biri de maalesef şehircilik problemlerimiz. Bakanlığınızın şehircilikle de ilgili bazı sorumlulukları var. Artık kentlerimizin kimliği bozuldu. Bütün kentlerimizde, özellikle büyük kentlerde çarpık kentleşme, sosyal donatı alanı eksikliği; ulaşım altyapı, güvenlik ve riskli yapı ve riskli alanlar konusunda bütün illerimizde ciddi problemlerimiz var. Büyük şehirlerimizin dahi bir çoğunda 1/100.000'lik planlar yoktur, maalesef olanların da çoğu örneğin Bursa'da yaklaşık yirmi beş sene önce, otuz sene önce yapılmış 1/100.000'lik planlardır. Sizin döneminizde 250'den fazla kere revize edildi yani 1/100.000'lik planda bu kadar revizyon doğru değil. Kentsel dönüşüm en büyük derdiniz ve yaramız. Biz uygulamalarınızı doğru bulmuyoruz. Dönüştürdüğünüz yapıların büyük çoğunluğunun depremde can kaybına sebebiyet verecek yıkım yaşamayacağını iddia ediyoruz. Yapıların riskli olduğunu belirlemek adına kullanılmış olduğunuz yönetmelik, yeni yönetmeliğe göre imal edilen, tekniğine uygun olarak imal edilen yapıları bile riskli gösteriyor Sayın Bakanım. Biz, istediğiniz yapıyı yıkabilmeye gerekçe olsun diye bu yönetmeliği hazırladığınızı düşünüyoruz. O yüzden, kentsel dönüşüm adına harcanan bedeli eğer doğru değerlendirmeyi becerebilsek depremde can kaybına sebebiyet verecek yapıları tespit edip onları 3 kere dönüştürebilirdik. Ben iddia ediyorum, dönüştürdünüz yapıların en az yüzde 85'i can kaybına sebebiyet verecek yıkımın meydana gelmeyeceği yapılardır. Bu milletin hakikaten imkânlarını istismar etmek, rant üretmek, birilerini zengin etmektir. Artı, zaten "kentsel dönüşüm" terimi yanlış yani kentsel dönüşümün amacı riskli yapıların güçlendirilmesi değil, kentsel dönüşümün amacı kentsel sıkıntıları ve sorunları çözmek için yapılan dönüşümün adı olması gerekir ama siz ne kentsel dönüşüm yapıyorsunuz ne riskli yapı dönüştürüyorsunuz çünkü yine az evvel ifade ettiğim gibi, can kaybına sebebiyet verecek çökmelerin oluşacağı yapıları dönüştürmek yerine rantı olan, imar planı olan, rant üretilebilen alanlarda tekrar dönüşüm oluyor. Bütün kentlerde çok iyi biliyoruz ki en riskli alanlar plansız alanlar, kaçak alanlar, tapu sorunlarından ötürü bir türlü yenilenmeyen alanlar var. O alanları hiç dokunmuyorsunuz, sadece eskiden ruhsat alınmış, yine kısmen mühendislik hizmeti almış yapıları dönüştürürsünüz. O yüzden, bunu yapabilirsiniz belki ama benim sizden ricam, depremler çok yaklaştı, istatistiklere göre hem İstanbul'da hem Bursa'da yakın tarihte büyük deprem olma olasılığı çok yüksek. Bu illerde can kaybının yoğun olacağı alanlarda bu dönüşümü hızlandırmanız gerekir. Yine, tabii, kentsel dönüşümün ikinci büyük bir problemi, yoğunluk artışı. Şimdi, dedik ki kentsel dönüşüm, kentsel sorunları çözme adına yapılan bir uygulama olması lazım ama siz kentsel dönüşüm adına yaptığınız uygulamalarda emsal artışı verdiğiniz için tam aksine kentsel bütün sorunları artırmış oluyorsunuz, hem ulaşımı hem sosyal donatı alanı ihtiyacını artırmış oluyorsunuz. Yine, rezerv alanla ilgili çok büyük problemlerimiz var. Öncelikle, en başta rezerv alanı biz şöyle anlamıştık: Riskli alanlarda ve riskli yapılardaki insanların taşınacağı alanlar olarak düşündük. Ama maalesef boş alanlar ranta çevrilerek rezerv alan ilan edildi ve bir kısım müteahhitlere peşkeş çekilerek rant yani üretildi. Riskli alanlar buralar, taşınmış değil. Tabii, rezerv alanla ilgili diğer en büyük sorun, mülkiyet hakları ihlal ediliyor. Kendi Bakanlığınız, kendi kıymet koyuyor yani değer koyuyor. Dolayısıyla, bunun da efendim, mülkiyet sorunları oluşturduğunu çok iyi biliyoruz. Sizin kentlerimizin yaşanabilir kentler olması adına bir vizyon ortaya koymadığınızı görüyoruz. Özellikle sanayi, konut, resmî yapı dağılımları açısından kendi kentlerim de çok kötü durumda. Son dönemlerde yapılan şehir hastaneleri trafik ulaşımını son derece olumsuz etkilemektedir. Özellikle, bu Bursa'mızda şehrin en batı ucunda yapılan şehir hastanesi kentin en doğusundan en batısına trafiği aşırı büyük etkilemiştir. Bu tür yapıların... Hani bir şehir planlanırken sosyal hayatının da devam edebilmesi için kişi başına katedilmesi gereken yolu kısaltılması gerekirken tam aksi uygulamaları maalesef görmekteyiz.

İmar Kanunu'muz başlı başına bir sorun. Değişen sosyal yaşam kültürü ve teknoloji düşünüldüğünde artık ihtiyaca cevap vermiyor ve bir sürü plan notlarıyla insanlar işlerini görmeye çalışıyor efendim. İmar Kanunu'nda mutlaka bir değişiklik olması gerekiyor. Yine, riskli yapılar konusunda sanayilerle ilgili ciddi bir çalışma yok. Sanayi alanlarımızda çok riskli yapılarımız var ve

bunlarla ilgili hiçbir öngörü maalesef yok. Yine, en büyük sorunlardan biri, özellikle yapı kayıt belgesi almış eski kaçak yapıların güçlendirilmesine izin verilmiyor. İmar planı olmadığı için bunların güçlendirme yapmasına maalesef engeller çıkarılıyor. O yüzden, kaçak alanlarda bulunan ve yapı kayıt belgesi olduğu hâlde güçlendirme yapamayan yapılarla ilgili bence kısa bir zamanda çözüm üretmek mecburiyetindesiniz.

Yine, Bakanlığınızla ilgili mera alanları sorunu var. Bu da birçok ilimizde özellikle yaylacılığın çok olduğu birçok ilimizde ve Trabzon'da, benim bildiğim birçok yerde, yüzyıllardan beri kullanılagelmekte olan bazı mülklerin rezerv alanı içerisinde kaldığı ve vatandaşın çok ciddi mağduriyetler yaşadığını görmekteyiz. Bu şeyler nasıl çıkarıldı bilmiyoruz ama bunlarla ilgili, efendim, mutlaka bir uygulama yapılması gerekiyor. Üç yüz yıllık beş yüz yıllık birçok yerleşkenin mera alanları içinde kaldığını görmekteyiz. Bunun da derhâl çözülmesi gerekir diye düşünüyoruz.

Büyükşehirlerimizin diğer bir sorunu, çöplük alanları. Bizim Bursa'mız başta olmak üzere birçok kentin ciddi bir şekilde çöplükle sorunu var. Şu an çok sağlıksız alanlarda bu çöplükler yığılıyor ve çöplük etrafındaki mahallelerde ciddi bir yaşam sorunu var. Bunlarla ilgili hızlı bir aksiyon almak mecburiyetindesiniz çünkü toplum sağlığını olumsuz yönde etkilediğini görmekteyiz.

Çok kıymetli Bakanım, bu bütçede önümüzdeki yılda çevre ve şehircilik alanında ciddi bir şeyler olmadığını ben görmekteyim. Bu kentsel dönüşüme ayrılan 400 küsur milyar liranın öncelikle can kaybına sebebiyet verecek yapılara harcanmasını talep ediyorum.

Yine, Deprem Yönetmeliğiyle ilgili bir çalışma olduğunu görmekteyiz. Şunu merak ediyorum: Yani teknoloji gelişiyor, hesap teknikleri ve imkânları artıyor; buna rağmen, yönetmeliklerin özellikle emniyet kat sayılarını azaltması ve yapı maliyetlerini azaltması gerekirken tam aksine her çıkan yönetmelikte yapı maliyetleri artırılıyor. Yeni taslak yönetmelikleri de uygulanamaz bir yönetmelik. Henüz yürürlüğe girmedi ama o yönetmeliğin yürürlüğe girmesi durumunda sektörün çok zarar göreceği açıktır. Biz hesap tekniklerimiz geliştiği için, daha detaylı, daha sağlam hesap yapabildiğimiz için bu tür tasarımı ve boyutlandırmayı etkileyecek sınırlandırmaların azaltılması gerektiğini düşünüyoruz. Bu konun da özellikle takibe alınması gerekiyor diyorum ve teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Şimdi Milliyetçi Hareket Partisi adına Ekrem Gökay Yüksel.

Süreniz on dakika.

EKREM GÖKAY YÜKSEL (Balıkesir) - Sayın Bakanım, değerli Komisyon üyeleri, Bakanlığımızın kıymetli bürokratları; sizleri en kalbî duygularımla sevgi saygı ve muhabbetle selamlıyorum.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın 2027 yılı bütçesinin Plan ce Bütçe Komisyon görüşmelerinde Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın bütçesini değerlendirirken çevre politikalarını yalnızca bugünün ihtiyaçları üzerinden değil, gelecek nesillere bırakacağımız Türkiye'nin geleceği açısından ele almamız gerektiğine inanıyorum. Geçtiğimiz günlerde Antalya'da gerçekleştirilen COP31 sürecinde ülkemizin ortaya koyduğu 2035 vizyonu ve iklim değişikliğiyle mücadele kapsamında dile getirilen hedefler Türkiye'nin çevre politikalarında yeni bir dönemin işaretidir ancak bu dönüşümün yalnızca hedef ve taahhütlerden ibaret kalmaması, sanayimizi, üretimimizi, istihdamımızı ve vatandaşlarımızın yaşamını doğrudan gözeten bir anlayışla yürütülmesi önemlidir. Türkiye iklim değişikliğiyle mücadele ederken kalkınmasından, üretim gücünden ve rekabet kabiliyetinden taviz vermeden adil, uygulanabilir ve ülkemiz gerçeklerine uygun bir yol izlemelidir. Ülkemizde Ekim 2026 TÜİK verilerine göre 501 bin elektrikli otomobil trafikte bulunmakta olup bu sayı toplam otomobil sayısının yalnızca yüzde 2,75'ini oluşturmaktadır. Yaklaşık 60 bin taksi esnafımız ise şehir içi ulaşımda vatandaşımıza hizmet vermektedir. Elektrikli araç dönüşümünün ticari taksi filosuna da yaygınlaştırılması, şehir içi ulaşım kaynaklı emisyonların azaltılmasına önemli katkı sağlayacaktır. Geçimini direksiyon başında kazanan taksi esnafımızın da dönüşüme dâhil edilmesi için taksi durakları akıllı duraklara dönüştürülmeli ve şarj noktalarıyla donatılmalıdır. Dijital sistemler aracılığıyla enerji tüketimi, çalışma süreleri ve sefer verimliliği takip edilerek hem maliyetler kontrol altına alınmalı hem de daha verimli bir çalışma modeli oluşturulmalıdır. Yerli ve millî araçlarımızın ticari kullanımının da yaygınlaşmasını sağlamak amacıyla devlet bankaları aracılığıyla düşük faizli, uzun vadeli kredi imkânları, özel finansman paketleri ve araç yenileme teşvikleri sunulmasını da önemli görüyoruz. Dünya İklim Vakfının raporuna göre elektrikli araçlar yüzde 63 oranında daha az sera gazı oluşturmaktadır. Karbon ayak izinin fosil yakıtlı araçlara göre yüzde 81'e kadar daha düşük olduğu bilinmektedir. Bu yüzden gerekli dönüşümün yerli ve millî olarak Bakanlık teşvikiyle ele alınması gerekmektedir. Türkiye'nin COP31 sürecinde üstlendiği sorumlulukların ve 2035 iklim hedeflerinin sahada hayata geçirilebilmesi yalnızca politika üretmekle değil, bu politikaları uygulayacak nitelikli insan kaynağıyla da mümkündür. İklim değişikliğiyle mücadele, su verimliliği, atık yönetimi, döngüsel ekonomi ve çevresel denetim gibi alanlarda çevre mühendislerimizin önemli görevler üstleneceği açıktır ancak kamu kurumlarımızdaki çevre mühendisi kadrolarının yetersizliği bu hedeflerin etkin uygulanmasını zorlaştırmaktadır. Bu kapsamda 2026 KPSS puanı esas alınarak başta Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız olmak üzere ilgili kamu kurumlarına en az bin çevre mühendisi atanması yapılmasını talep ediyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Milliyetçi Hareket Partisi olarak iklim değişikliğinin etkilerinin bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmesini, uyum politikalarının geliştirilmesini ve bu doğrultuda gerekli mekanizmaların etkin biçimde devreye alınmasını önemsiyoruz. İklim değişikliğiyle mücadele günübirlik tedbirlerle değil, uzun vadeli strateji ve güçlü bir kurumsal yapıyla yürütülmelidir. Ülkemizin 2053 net sıfır emisyon hedefi doğrultusunda enerji, sanayi, tarım, ulaşım ve şehircilik alanlarındaki gerekli dönüşümleri

kararlılıkla hayata geçirilmelidir. Bu süreçte çevresel hassasiyetler kadar üretim, istihdam ve ekonomik, sürdürülebilir ve millî kalkınma hedeflerimiz de gözetilmelidir.

Sayın Bakanım, değerli milletvekillerimiz; sözlerime son verirken 2026 yılı bütçemizin Türk milletine hayırlı olmasını temenni ediyor, kıymetli heyetinizi saygı ve muhabbetlerimle selamlıyor, çalışmalarınızda Cenab-ı Allah'tan muvaffakiyetler diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Yüksel, teşekkür ederiz.

Sayın Lütfi Kaşıkçı...

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın 2027 yılı bütçesinin Plan ve Bütçe Komisyonu görüşmelerinde Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum.

Sözlerimin başında 6 Şubat depremlerinin ardından Hatay başta olmak üzere depremden etkilenen şehirlerimizde yürütülen yeniden inşa ve ihya çalışmalarından dolayı Sayın Bakanımıza ve emeği geçen bütün kamu görevlilerimize teşekkür ediyorum.

Hatay yalnızca bir şehrin yeniden inşa edildiği bir yer değildir, Hatay aynı zamanda milletimizin dayanışma iradesinin, devletimizin gücünün ve yeniden ayağa kalkma kararlılığının sembolüdür. Elbette kaybettiğimiz canları geri getirmek mümkün değildir ancak geride kalan vatandaşlarımızın güvenli konutlara, sağlıklı yaşam alanlarına ve güçlü bir altyapıya kavuşması devletimizin en önemli sorumluluklarından biridir. Bu bakımdan, Hatay'da yürütülen çalışmaların önemini özellikle vurgulamak istiyorum ki bu çalışmaların da mimarı Sayın Bakanım siz ve ekibiniz.

Değerli arkadaşlar, Milliyetçi Hareket Partisinin şehircilik vizyonuna değinmek ve bu vizyonu kayıtlara geçirmek istiyorum. Milliyetçi Hareket Partisi olarak şehircilik anlayışımızı yalnızca bina yapmak, yolları genişletmek veya yeni yerleşim alanları oluşturmak şeklinde değerlendirmiyoruz, bizim şehircilik anlayışımızın merkezinde insan vardır, aile vardır, komşuluk vardır, tarih, kültür ve medeniyet vardır. Şehirler insanların yalnızca barındıkları mekânlar değil, huzur buldukları, aile kurdukları, üretime katıldıkları ve geleceklerini inşa ettikleri yaşam alanlarıdır. Milliyetçi Hareket Partisinin üretken belediyecilik ve dirençli şehirler anlayışı da bu temel üzerine kuruludur. Şehirlerimizi planlarken ekonomik ihtiyaçları olduğu kadar sosyal, kültürel ve doğal özellikleri de dikkate almak zorundayız, yatay mimariyi, güvenli yapılaşmayı, çevreyle uyumlu yerleşimleri ve insan odaklı şehir planlamasını esas almalıyız çünkü bizim için önemli olan yalnızca bugünün ihtiyaçlarını karşılamak değil, gelecek nesillere güvenli ve yaşanabilir şehirler bırakmaktadır.

Değerli milletvekilleri, ülkemizin önündeki en önemli meselelerden biri şüphesiz afetlere karşı dirençli şehirler oluşturabilmektir. 6 Şubat depremleri hepimize çok ağır bir ders vermiştir. Deprem gerçeğini yalnızca deprem meydana geldiğinde hatırlayan bir anlayışla hareket edemeyiz. Afet yönetimi afet olduktan sonra müdahale etmekten ibaret değildir, asıl başarı afet yaşanmadan önce gerekli tedbirleri alabilmektir. Bu nedenle şehirlerimizin yapı stokunu bilimsel yöntemlerle incelemeli, riskli binaları süratle dönüştürmeli, zemin etütlerini titizlikle yapmalı ve imar planlarını afet risklerini esas alarak hazırlamalıyız. Sadece sağlam yapı üreterek dirençli şehircilik hedefine ulaşamayız. Bir şehirde deprem olduğunda hastaneye ulaşılabiliyor mu; itfaiye ve kurtarma ekipleri olay yerine gidebiliyor mu; su, elektrik ve haberleşme altyapısı çalışmaya devam ediyor mu; toplanma alanları yeterli mi? İşte, dirençli şehircilik bütün bu sorulara cevap verebilen bir şehircilik anlayışıdır. Bu çerçevede, Bakanlığımızdan beklentimiz kentsel dönüşüm çalışmalarını yalnızca bina yenileme faaliyeti olarak değil, bütüncül bir şehir güvenliği politikası olarak ele almasıdır. Özellikle deprem riski yüksek şehirlerimizde dönüşümün hızlandırılması, vatandaşlarımızın ekonomik imkânları gözetilerek desteklenmesi ve yerel yönetimlerle merkezî idarenin ortak hareket etmesi büyük önem taşımaktadır. Bu manada, deprem riski altında bulunan İstanbul'da başlatmış olduğunuz kentsel dönüşüm çalışmalarını çok önemsiyoruz. Bakanlığınız tarafından yapılan bu çalışmaların, diğer deprem baskısı altında bulunan, özellikle Ege Bölgesi'ndeki illeri de kapsaması gerektiğini düşünüyoruz. Bu manada, Sayın Genel Başkanımız Devlet Bahçeli Bey 2026'da yaptığı açıklamada devletimiz tarafından başlatılan kentsel dönüşüm seferberliğinin de süratle tamamlanması çağrısında bulunmuştur. Bu çağrının gereklerini yerine getirmek üzere emek veren tüm Bakanlık çalışanlarına da ayrıca teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şehircilik politikalarımızda üzerinde daha fazla durmamız gereken bir başka konu da kent nüfusunun geldiği noktadır. Bugün birçok büyükşehrimizde nüfus yoğunluğu mevcut altyapının ve şehrin doğal taşıma kapasitesinin çok üzerine çıkmıştır. Bir tarafta sürekli büyüyen şehirlerimiz, diğer tarafta nüfusu azalan köylerimiz ve boş olan kırsal yerleşimlerimiz bulunmaktadır. Bu tabloyu yalnızca bir nüfus hareketliliği olarak değerlendiremeyiz; bu durum aynı zamanda ekonomik, sosyal, çevresel ve stratejik bir meseledir. Şehirlerimiz büyüdükçe trafik yoğunluğu artıyor, konut maliyetleri yükseliyor, yeşil alanlar azalıyor, altyapı üzerindeki yük ağırlaşıyor, insanlarımız daha küçük evlerde, daha kalabalık yerleşim alanlarında yaşamak zorunda kalıyor. Oysa, Anadolu'nun binlerce yıllık yerleşim kültüründe köy hayatı geniş bahçeli evler, üretim ve doğayla iç içe yaşam önemli bir yere sahipti; bizim yeniden düşünmemiz gereken meselelerden biri de budur. Şehirleri büyütürken köyleri küçültmek zorunda değiliz. Kalkınmayı yalnızca büyük şehirlerde yoğunlaştırmak zorunda hiç değiliz. Kırsal yaşamı yeniden cazip hâle getirmeli, insanlarımızın doğduğu yerde yaşayabilmesi ve üretmesini sağlamalıyız. Burada özellikle bir hususun altını çizmek istiyorum: İnsanlara yalnızca köylerine dönmelerini söylemek yeterli değil; önce orada yaşayabilecekleri şartları oluşturmak zorundayız. Kırsalda yaşayan vatandaşlarımızın içme suyuna, kanalizasyonuna, düzenli yol hizmetine, internete, sağlık hizmetlerine ve eğitime erişimi olmalıdır. Kırsal mahallelerimizin altyapısı güçlendirilmelidir. Atık su ve arıtma tesisi sistemleri kurulmalı, yağmur suyu drenajı sağlanmalı, içme

suyu şebekeleri yenilenmeli, ulaşım yolları iyileştirilmelidir. Özellikle kırsal yerleşimlerde altyapı yatırımlarını yalnızca nüfus yoğunluğuna göre değerlendiremeyiz; o bölgelerin üretim potansiyelini, tarımsal değerini ve gelecekteki gelişme imkânlarını da dikkate almalıyız çünkü kırsal altyapıya yapılan yatırım, yalnızca orada yaşayan insanımıza değil, ülkemizin tarımına, ekonomisine ve gıda güvenliğine de yapılan yatırımdır. Değerli milletvekilleri, kırsal yaşamı teşvik edecek, altyapısı tamamlanmış ve planlı kırsal yerleşim alanları oluşturulmalıdır. İnsanlarımızın geniş bahçeli müstakil evlerde yaşayabileceği yeni bir kırsal yerleşim modeli geliştirilmelidir. Elbette bu önerimiz plansız yapılaşmayı veya verimli tarım arazilerinin konut alanlarına dönüştürülmesini öngörmemektedir; tam tersine, tarım arazilerini koruyan, doğal dokuyu bozmayan, afet risklerini dikkate alan, altyapısı önceden hazırlanmış yerleşim alanlarından söz ediyoruz. Bu kapsamda uygun bölgelerde planlı kırsal konut alanları belirlenebilir, vatandaşlarımıza uygun maliyetli arsa ve konut imkânları sunulabilir, altyapı yatırımları devlet tarafından önceden gerçekleştirilebilir. Özellikle genç ailelerin ve üretim yapmak isteyen vatandaşlarımızın kırsalda yaşamaları teşvik edilmelidir. Böylece hem büyükşehirlerimizin üzerindeki nüfus baskısını azaltabilir hem de köylerimizi yeniden ekonomik ve sosyal hayatların merkezlerinden biri hâline getirebiliriz. Unutmayalım ki kırsal yaşamın güçlenmesi yalnızca şehirlerin yükünü hafifletmek anlamına gelmez; aynı zamanda, Anadolu'nun üretim gücünü, toplumsal dayanışmasını ve yerel kültürünü korumak anlamına gelir.

Sayın Bakanım, bu bütçe, vatandaşlarımızın nasıl şehirlerde yaşayacağını, hangi çevrede nefes alacağını ve gelecek nesillere nasıl bir Türkiye bırakacağımızı doğrudan ilgilendirmektedir. Bu nedenle, bütçe kaynaklarının kullanımında afet risklerinin azaltılmasına, kentsel dönüşüme, altyapı yatırımlarına, çevrenin korunmasına ve kırsal yerleşimlerin güçlendirilmesine öncelik verilmesini önemli görüyoruz. Özellikle kırsal altyapı ve planlı kırsal konut alanları konusunda Bakanlığımızın özel bir program geliştirmesini bekliyoruz. Sonuç olarak bizim hedefimiz yalnızca daha büyük şehirler inşa etmek değildir, bizim hedefimiz daha güvenli, daha yaşanabilir, daha yeşil ve daha dengeli bir Türkiye oluşturmaktır. İnsanı betonun arasına sıkıştıran değil insana nefes alabileceği yaşam alanları sunan bir şehircilik anlayışının hâkim kılınmasını istiyoruz. Şehirlerimizi de köylerimizi de yaşatmalıyız çünkü güçlü şehirler kadar güçlü köylere, gelişmiş merkezler kadar canlı kırsal yerleşimlere ihtiyacımız vardır ve bunu başarabilecek potansiyel siz ve ekibinizde var Sayın Bakanım.

Tekrardan bütçemizin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyoruz.

Sayın Gülsoy...

SEYDİ GÜLSOY (Osmaniye) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, Plan ve Bütçe Komisyonunun saygıdeğer üyeleri, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, kurumlarımızın değerli bürokratları, değerli basın mensupları; ben de hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Bir ülkenin kalkınması, insanı merkezine alan, çevreyi koruyan, şehirleri güvenli hâle getiren ve gelecek nesillere yaşanılabilir bir ülke bırakmakla mümkündür. Bugün görüştüğümüz Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bütçesi de bu bakımdan son derece önemli bir yere sahiptir çünkü bu bütçe, güvenli konutların, dirençli şehirlerin, temiz havanın, sağlıklı su kaynaklarının, sürdürülebilir üretimin ve çevreye duyarlı kalkınmanın bütçesidir. Genel Başkanımız, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde son yirmi dört yılda şehircilik anlayışımızda önemli bir dönüşüm yaşadık; sosyal konut projelerinden kentsel dönüşüme, millet bahçelerinden çevre altyapısına, sıfır atık uygulamasından iklim değişikliyle mücadeleye kadar pek çok alanda önemli çalışmaları hayata geçirdik.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 6 Şubat 2023 tarihinde yaşadığımız Kahramanmaraş merkezli depremleri milletimizin hafızasında derin izler bırakan büyük bir felaket olmuştur. Bu depremlerde binlerce vatandaşımızı kaybettik, şehirlerimiz büyük bir yıkıma uğradı; yüz binlerce insanımız evinden, iş yerinden ve alıştığı hayatından uzak kaldı. Bu vesileyle, 6 Şubat depreminde hayatını kaybeden bütün vatandaşlarımıza bir kez daha Allah'tan rahmet, yakınlarına sabır diliyorum. Depremin ilk anından itibaren devletimiz bütün imkânlarıyla milletimizin yanında olmuş, yaraların sarılması ve şehirlerimizin yeniden ayağa kaldırılması için büyük bir seferberlik başlatmıştır. Burada özellikle ifade etmek istiyorum ki deprem bölgesinde yürütülen çalışmalar yalnızca yıkılan binaların yeniden yapılmasından ibaret değildir. Konutlarıyla, iş yerleriyle, okullarıyla, hastaneleriyle, camileriyle, sosyal alanlarıyla ve altyapısıyla şehirlerimizi yeniden inşa ettik. Amacımız, ailemizin güven içerisinde yaşayacağı, çocuklarımızın huzurlu büyüyeceği, esnafın yeniden ticaret hayatına başlayabileceği, sosyal hayatın bütün yönleriyle canlanacağı şehirler oluşturmaktı. Bu büyük çalışmanın arkasında güçlü bir devlet iradesi, kararlı bir yönetim anlayışı ve milletimize karşı taşıdığımız büyük sorumluluk bulunmaktadır. Elbette böyle büyük bir afetin yaralarını sarmak kolay değildi ancak devletimiz karşılaştığı bütün zorluklara rağmen yeniden imar ve ihya çalışmalarını kararlılıkla sürdürmektedir.

Değerli Başkanım, değerli milletvekilleri; burada milletvekili olmakla gurur duyduğum Osmaniye'mize özel bir parantez açmak istiyorum. Osmaniye'miz 6 Şubat depremlerinde ağır şekilde yara almış illerden biridir. Hemşehrilerimiz büyük acılar yaşadı, nice ailemiz sevdiklerini kaybetti, nice vatandaşımız evlerinden ve iş yerlerinden oldu ancak Osmaniye'miz hiçbir zaman yalnız bırakılmadı. Cumhurbaşkanımızın güçlü liderliği, Bakanlığımızın gayretleri ve ilgili kurumlarımızın koordinasyonuyla şehrimizin yeniden ayağa kaldırılması için kapsamlı ve büyük bir çalışma yürüttük. Osmaniye'mizde 112.184 konut, 373 iş yeri olmak üzere toplam 12.557 bağımsız bölümü hak sahiplerine teslim ettik. Bu rakamlar yalnız birer istatistik değil her bir konut yeniden kurulan bir yuvadır, her iş yeri yeniden açılan bir ekmek kapısıdır. Osmaniye'mizde yürütülen kentsel dönüşüm çalışmaları kapsamında Çevre ve Şehircilik Bakanlığımız yaklaşık 3 milyar 234 milyon liralık kaynak sağlamıştır. Bu kaynakların yaklaşık 137 milyon lirası plan ve

proje uygulamalarına, 111 milyon lirası kira yardımına, 487 milyon lirası kamulaştırmaya ve 2 milyar 499 milyon lirası hizmet alımlarına ayrılmıştır. Bütün bu çalışmalar Osmaniye'mizin yeniden yapılanmasına verilen önemin somut bir göstergesidir.

Diğer taraftan, depremden etkilenen vatandaşlarımızın kendi yaşam alanlarında yeniden güvenli konutlara kavuşabilmesi amacıyla hayata geçirilen Yerinde Dönüşüm Projesi de son derece önemlidir. Osmaniye'mizde bu proje kapsamında 2.636 aktif başvuru yapılmış, il merkezinde 590 yapı ve 1.822 bağımsız birim ruhsatlandırılmış ve inşaatları devam etmektedir. Kırsal bölgemiz ise 506 yapı, 560 bağımsız bölüm için de yapı izni verilmiş, inşaatı devam etmektedir. Toplam 2.382 bağımsız bölümün 1.323'ü tamamlanmış, 1.059'unun yapım süreci de devam etmektedir. Yerinde dönüşüm çalışmaları için Osmaniye'mize bugüne kadar yaklaşık 2 milyar 463 milyon lira kaynak aktarılmıştır. Bu uygulama vatandaşlarımızın yalnızca güvenli konutlara kavuşmasına değil, yıllardır yaşadıkları mahallelerinde, köylerinde ve sosyal çevrelerinde hayatlarını sürdürmesine imkân sağlanmıştır. Bu nedenle, yerinde dönüşümü sosyal dokuyu koruyan önemli bir şehircilik uygulaması kabul etmekteyiz.

Değerli milletvekilleri, ilimizde 2003-2026 yıl arasında TOKİ tarafından Osmaniye'mize 12.696 konut, 262 dükkân ve 59 lojman yapımı tamamlanmıştır. Bunların yanında okullar, hastaneler, camiler, ticaret merkezleri, sosyal tesisler, spor alanları ve de millet bahçesi önemli kazanımlarımız arasındadır. Hâlen devam eden çalışmalar kapsamında ise 1.043 konut, 398 dükkân, 7 ofis ve 3 fırın yapımı da sürmektedir.

Kentsel dönüşüm artık ertelenebilecek bir tercih değil, ülkemiz açısından hayati bir zorunluluktur. Deprem gerçeğiyle yaşayan bir ülke olarak şehirlerimizi afetler meydana geldikten sonra değil, afet meydana gelmeden önce güvenli hâle getirmek durumundayız. Allah razı olsun, Bakanlığımız bu çalışmaya devam etmektedir.

Yeni yapılaşma alanlarını bilimsel veriler ışığında belirlemeli, mevcut yapı stoklarımızı da güçlendirilmeli, riskli alanları dönüştürmeli ve şehirlerin altyapısını afetlere karşı daha dayanıklı hâle getirmeliyiz. Bunun için merkez idaremiz, yerel yönetimlerle birlikte vatandaşlarımızla ve ortak anlayışla bu işlem devam etmektedir.

Çevre politikaları artık yalnız doğayı korumakla sınırlı değil. Bugün çevre politikaları aynı zamanda ekonomi, sanayi, enerji, tarım, insan sağlığı politikalarının da önemli parçasıdır. Dünyada doğal kaynakların giderek azaldığı, iklim değişikliğinin etkilerinin daha belirgin hâle geldiği ve üretimde çevresel standartların önem kazandığı bir döneme geçiyoruz. Bu nedenle kaynaklarımızı daha düzenli kullanmak durumundayız.

Saygıdeğer Emine Erdoğan Hanımefendi'nin himayesinde başlatılan Sıfır Atık Projesi bu anlayışın ülkemizdeki en önemli örneklerinden birisidir.

Bakanlığımız tarafından hazırlanan 2025-2035 Ulusal Atık Yönetimi Stratejisi ve Planı kapsamında 2035 yılına kadar atıkların yüzde 60'ının geri dönüşüm kazanımı hedeflenmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, iklim değişikliğiyle mücadele artık geleceğe bırakılacak mesele olmaktan çıkmış; kuraklık, aşırı sıcaklıklar, sel, taşkın, orman yangınları gibi hadiseler iklim değişikliği etkilerine karşı hazırlıklı olmanın önemini bir daha göstermektedir. Bu nedenle, şehirlerimizi planlarken yalnızca bugünün ihtiyaçlarını değil, önümüzdeki yıllarda karşılaşabileceğimiz çevresel riskleri de dikkate almak zorundayız.

Türkiye'nin iklim değişikliğiyle mücadelede uluslararası sorumluluğunu yerine getirirken kalkınma önceliklerini ve millî hedeflerini de gözetmek durumundayız. Bu bakımdan, ülkemizin COP31 sürecindeki rolünü, çevre politikamızı, sürdürülebilir kalkınma hedeflerimizi uluslararası iş birliği açısından önemli buluyorum. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin 31'inci Taraflar Konferansı olan COP31'in ülkemizde düzenlemiş olması da bu bakımdan çok önemlidir.

Genel Başkanımız, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde Türkiye, uluslararası diplomaside daha fazla sorumluluk üstlenen, küresel sorunların çözümüne katkı sunan, çok taraflı iş birliği mekanizmalarında aktif rol oynayan bir ülke hâline gelmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmamı tamamlarken bir hususu daha ifade etmek istiyorum: Bizim şehircilik anlayışımızın merkezinde insan vardır; insanın huzuru, güvenliği ve yaşam kalitesi vardır. Vatandaşımızın güvenlik konutta yaşayabilmesini, çocuklarımızın sağlıklı bir çevrede büyümesini önemsiyoruz.

Bu anlayışla, Osmaniye'miz başta olmak üzere, depremden etkilenen bütün illerimizde yürütülen çalışmaların tamamlanması ve vatandaşlarımızın ihtiyacının karşılaması büyük önem arz etmektedir.

Sayın Bakanım, bu vesileyle Osmaniye'mizin bazı önemli ihtiyaçlarını ve taleplerini zatıalinize arz etmek istiyorum. Öncelikle, daha önce de tarafınıza arz etmiş olduğumuz şehir merkezimizdeki üç yeni bölgenin daha rezerv yapı alanı olmasını bekliyoruz. Bu bölgelerin rezerv alan kapsamına alınması şehrimizin yeniden imar ve ihya sürecine önemli katkılar sağlayacaktır. Yine, bir diğer talebimiz, Osmaniye Millet Bahçe'mizin ikinci etabının çalışmasının hızlandırılmasını talep ediyoruz. Yine bu alan içerisinde bir de zatıalinizden kültür ve kongre merkezi bekliyoruz. Tabii, belediyemizin yapmış olduğu anket çalışmasında da millet bahçemiz Osmaniye'de en önemli hizmetler kapsamında 66,7'yle birinci çıkmıştır. Yine Alibeyli mahallemizdeki bulunan Mehmet Eminler Konağı'nın da kamulaştırmasının hızlandırılmasını zatıalinizden talep ediyoruz.

Bu duygular ve düşüncelerle 2027 yılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum. Sayın Bakanımıza Osmaniye'mize göstermiş olduğu ilgi ve alakasından dolayı teşekkür ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gülsoy, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, tutanaklara bakıyorum, burada Sayın Rıdvan Uz konuşması esnasında "Konuşmaya başlamadan önce, ben Sayın Mehmet Muş ve AK PARTİ milletvekilleri gibi parti değiştirmeyi ahlaklı bulunmadığımı bir kez daha ifade etmek istiyorum." diye bir ifade kullanıyor. İfadenin içerisinde zaten tam ne dediği anlaşılmıyor fakat ben ne anlattığını yani öncesinde de bir tartışma olduğu için şimdi benimle alakalı veya başka bir milletvekiliyle alakalı Sayın Uz'un hüküm kurmak gibi bir hakkı yok. Kendi görüşlerini ifade edebilir, kendisi bunlarla alakalı yaklaşımını ortaya koyabilir ama benimle alakalı hüküm kurma hakkı yok. Dolayısıyla, Sayın Uz'un, benim görüşlerimin ne olduğunu, kendi zaviyesinden kendisinin benim adıma ifade etmesini doğru bulmadığımı ifade etmek isterim.

Değerli milletvekilleri, görüşmelere 14.45'e kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati:13.47